

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม
สำหรับนักเรียนสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คู่มือการใช้

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง
จริยธรรม สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พัฒนาโดย
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นายภูษิต ผาสุก

นักศึกษาระดับคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นแนวทางในการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ กระบวนการคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผลว่าดี ชั่ว ควรปฏิบัติ หรือไม่ควร ด้านความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมคู่มือฉบับนี้ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ตอนที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนที่ 4 โครงสร้างเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของของเครื่องมือในการทำปริญญานิพนธ์ตามหลักสูตรคุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยมี อาจารย์ดร.ภูษิต บุญทองเถิง และ อาจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดชเป็นที่ปรึกษาควบคุมวิทยานิพนธ์

ภูษิต ผาสุก

สารบัญ

ตอนที่	หน้า
1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
2 แนวคิด และทฤษฎี	3
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551	6
แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐาน	4
พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	5
จริยธรรม	6
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	8
กรอบแนวคิดรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม	12
3 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม	
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	18
หลักการ	18
ความมุ่งหมาย	18
ความหมาย	19
องค์ประกอบขั้นตอน	19
ผลการเรียนรู้	22
บทบาทของครู	23
บทบาทผู้เรียน	24
การนำไปใช้	25
4 โครงสร้างเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบรูปแบบการเรียนการ สอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น	26
การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.	26

ตอนที่

หน้า

คำอธิบายวิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201	สาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระ	
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม		26
หน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระ ชั่วโมงเรียน	
วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201		28
แผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้ จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201		
สาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม		34
แผนการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม		
การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		35
บรรณานุกรม		96

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความเป็นมาและความสำคัญ

จริยธรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ จริยธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมในสังคม(จำเรณูรัตน์ เจือจันทร์, 2548: 25-56) ซึ่งเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติหรือการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างชัดเจน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดจริยธรรมคือจากคุณภาพของสมองและกระบวนการขัดเกลาทางปัญญาด้วยสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพจึงส่งผลให้เกิดจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ จากแนวความคิดที่ว่าจริยธรรมมีแหล่งกำเนิดจาก ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งเกิดขึ้นจากมโนธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น แหล่งกำเนิดของจริยธรรมจึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิด และคุณภาพของการคิดที่สามารถแยกแยะความถูก ความผิดได้เป็นพื้นฐาน (ปราชญา กล้าผจญ, 2544: 8)

จริยธรรมที่ต้องการของสังคมแต่ละยุคสมัยมีจุดเน้นที่ความแตกต่างกัน ดังเช่นในสังคมไทยปัจจุบันจริยธรรมที่ต้องการ คือ ความกตัญญูกตเวที ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย และรักษาสีงแวดล้อม เป็นต้น ปัญหาจริยธรรมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่และเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่นๆ แม้ว่าจริยธรรมในเมืองไทยนั้นจะได้รับความสนใจ และเห็นความสำคัญมาโดยตลอด พร้อมกับการศึกษาในด้านอื่นๆ ก็ตามแต่ดูเหมือนจะไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรทั้งยังมีแนวโน้มว่าเยาวชนไทยวัยเรียนจำนวนไม่น้อยมีจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์

จริยธรรมมีพื้นฐานจากความสามารถของสมองในการคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม การคิดที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมคือการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม เป็นกระบวนการคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ลึกซึ้งและมีการตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งที่ให้ข้อมูล มีการไตร่ตรองผลที่เกิดได้เพื่อการตัดสินใจทั้งด้านคุณและโทษคุณ มีการทบทวนเพื่อหาข้อสรุปก่อนนำไปสู่การตัดสินใจในปฏิบัติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่

สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละสังคมนั้น การคิดและการเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีพื้นฐานจากสติปัญญา สภาพแวดล้อมและกระบวนการขัดเกลาทางจริยธรรม

การสอนจริยธรรมเป็นกระบวนการขัดเกลาทางจริยธรรมจากของกรุ่นหนึ่งจะชี้้นำคนอีกรุ่นหนึ่ง การพัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์โดยมีการพัฒนา 4 ชั้น คือ มีความรู้เชิงจริยธรรม มีเจตคติเชิงจริยธรรม มีเหตุผลเชิงจริยธรรม และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการจริยธรรมของเพียเจ (Piaget) ทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของลอว์เรนซ์ โคลเบิร์ต (Lawrence Kohlberg) และ ทฤษฎีจริยศาสตร์ของพุทธศาสตร์ จากการศึกษางานวิจัยสอนจริยธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบประเด็นที่นักวิจัยมีความสนใจ 3 ประเด็น คือ การจัดกิจกรรมและผลการจัดกิจกรรม ส่งเสริม จริยธรรม เช่น การประเมินโครงการการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียน และการสร้างเครื่องมือวัด การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมไม่พบว่ามีการพัฒนา รูปแบบการสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม และ การศึกษาสภาพการสอนจริยธรรมในระดับพื้นที่การศึกษาของผู้วิจัยเกี่ยวกับ ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาของรูปแบบการสอนจริยธรรมส่วนใหญ่ไม่เห็นรูปแบบ และความต้องการคือรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรมซึ่งเป็นปัญหาในการวิจัย จริยธรรมที่พึงพัฒนาคือมากที่สุดคือใฝ่เรียนรู้ มีพฤติกรรมทางเพศที่ดี (รักษาวงศ์) สงวนตัวระดับ รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ อยู่อย่างพอเพียง การรักษาสีขาว สดสุขภาพ อ่อนโยน เคารพผู้อาวุโส มีความกตัญญูกตเวที มีจิตสาธารณะ และความสามารถการคิดเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับความสามารถคิดเป็นร้อยละ 42.15 คือ การการคิดกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์บางประการของตนเองสอดคล้องทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) อยู่ในระดับพอใช้ ความสามารถในการคิดขั้นสูงคิดเป็นร้อยละ 57.87

การคิดที่มีผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมมากที่สุดคือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการศึกษางานวิจัยในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกในประเทศเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผ่านมากลุ่มนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประเด็นที่นักวิจัยให้ความสนใจมีแยกเป็น 2 ประเด็นคือ 1. การพัฒนาแบบทดสอบหรือวัดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2. การประเมินผลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจาก การสอนด้วยวิธีการสอนต่างๆ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงจริยธรรมมาพบ

รูปแบบการสอน การสร้าง แบบวัดและงานวิจัยเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง
จริยธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากเหตุผลที่ว่าจริยธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการ
อยู่ร่วมในสังคม แต่ในปัจจุบันปัญหาจริยธรรมมีผลต่อพฤติกรรมที่ทวีความรุนแรงให้เกิด
ปัญหาทางสังคม พื้นฐานพฤติกรรมที่ดีมาจากการคิดที่ดี ดังนั้นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนา
จริยธรรมคือการศึกษาที่ส่งเสริมการคิด จากข้อค้นพบ การสังเคราะห์ปัญหาและสภาพจริงใน
การสอนจริยธรรม จึงเป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิด
อย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2

แนวคิด และทฤษฎี

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและพลโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะ พื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็ม ศักยภาพ กระทรวงศึกษา (2551 : 2) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ให้ครอบคลุมพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มี วินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่นที่ตนนับถือ ยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การ แก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถี ชีวิตและปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งเน้นทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เมื่อนักเรียนจบหลักสูตรแล้วยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรม คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่ อย่างพอเพียง

มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญ ของ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระดับที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อน ให้ทราบถึงต้องการ การสอน และประเมิน รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการ ประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพ ภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบ การตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนด

จากการศึกษาสรุปได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้ ปรับปรุงจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ความมุ่งหมาย เพื่อให้มี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะ ชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มี จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ การปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้าง สิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐาน

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ยึดหลักแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

1.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

วูลฟอล์ก (Woolfolk, 1998) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนไว้ว่า รูปแบบการสอนเป็นการอธิบายถึงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และจดจำรูปแบบการสอนส่วนใหญ่สร้างขึ้นมาจากทฤษฎีการเรียนรู้หรือจากการปฏิบัติการในสถานการณ์จริง ส่วนจอยซ์และวีล (Joyce and Weil, 2000) เอเกนและคอคแซค (Eggen & Kauchak, 2001) และทิสนา แคมมณี (2545: 25-28) ให้ความหมายของรูปแบบการสอน หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตาม จุดประสงค์การสอน

ดังนั้น รูปแบบการสอนหมายถึง แบบแผนในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือ ความสามารถในการด้านใดด้านหนึ่งตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รูปแบบการสอนสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนของครูเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดหมาย

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน (Models of Teaching) หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและศักยภาพของผู้เรียน รูปแบบการสอนเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ จากสภาพแวดล้อมในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านหนึ่ง อาจเป็นทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย หรือคุณลักษณะพิสัย จากการวิเคราะห์แนวคิดของนัททอลล์ และสโน๊ค (Nuthall and Snook, 1937) โรเซนไชน์ (Rosenshine, 1977) เซย์เลอร์ และคณะ (Saylor and Others, 1981) และ จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1972) สรุปได้ว่า

1. รูปแบบการสอนเป็นแนวทาง รายละเอียด ยุทธวิธีที่ชัดเจน ลำดับขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การสอนต้องสอนตามลำดับขั้นตอน ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
2. รูปแบบการสอนมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เน้นกระบวนการคิด เน้นเนื้อหาวิชา เน้นสติปัญญาเป็นต้น
3. รูปแบบการสอนมีพื้นฐานทางทฤษฎีหรือพื้นฐานทางปรัชญารองรับ นั่นคือ รูปแบบการสอนสร้างมาจากทฤษฎีหรือหลักปรัชญาโดยตรง
4. รูปแบบการสอนมีลักษณะที่กว้างกว่ายุทธศาสตร์การสอน วิธีการสอน และหลักการสอน เน้นการวางแผนการสอน สมรรถภาพและเทคนิควิธีการเป็นต้น

1.2 ทฤษฎีการพัฒนา รูปแบบการสอน

การพัฒนา รูปแบบการสอนพื้นฐานทางทฤษฎีหรือพื้นฐานทางปรัชญารองรับ ซึ่งในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีรองรับดังนี้ 1) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อันได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีสังคมเชิงวัฒนธรรมของไวกอตสกีและ 2) ทฤษฎีการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จากแนวคิดของPaul & Heaslip (1995) ดวงตา วัฒนเสน(2541 : 25-30) เสาวภา เต็ดขาค (2539 31- 40) Sumners & Tronsgard, (1999; Peter, 2000) วรณจรีย์ มั่งสิงห์. (2541:31) Eggen &Kauchak, (1997) Henson & Eller, (1999) Sternberg & Williams(2002) Eggen & Kauchak, 1997) (Eggen &Kauchak, 1997)และสลวิน (Slavin, 1995a; Slavin, 1995b cited in Sternberg, 2002) พบว่าทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้มุ่งเน้นในเรื่องการสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคล การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองและการสร้างความรู้ และทฤษฎีการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลยุทธ์ของการสอนที่ใช้ช่วยผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละคนโดยใช้กลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน

1.3. การพัฒนา รูปแบบการสอน

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้นำแนวคิดของจอยซ์และวิลมา กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการทางจริยธรรมและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ เป้าหมาย หลักการ ขั้นตอนการสอน ระบบสนับสนุนระบบทางสังคม และหลักการตอบสนอง ดังนี้คือ

1. เป้าหมาย เป็นการแสดงถึงผลของการจัดการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน
2. หลักการ เป็นการแสดงถึงแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
3. ขั้นตอนการสอน เป็นการแสดงถึงรายละเอียดของขั้นตอนการสอน มีกี่ขั้นตอนและแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนอะไร
4. ระบบสนับสนุน เป็นการแสดงถึงเงื่อนไขและสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้รูปแบบการสอน

5. ระบบทางสังคม เป็นการอธิบายถึงบทบาทของครู บทบาทของผู้เรียน และการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูและผู้เรียน

6. หลักการการตอบสนอง เป็นการแสดงถึงวิธีการที่ครูตอบสนองต่อการกระทำของผู้เรียน

2. จริยธรรม

2.1. แนวคิดจริยธรรม

2.1.1 ความหมายจริยธรรม

จ่านง อาศิรวัจน์ (2530 : 15 ; อ้างอิงมาจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 28) โกศล มีคุณ (2538: 67) สุรางค์ ไคว์ตระกูล(2548:67) และบุญมี แทนแก้ว (2540: 245 - 247) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความมีสำนึกในจิตใจ โดยได้ยึดถือจนเป็นความเคยชิน อันเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องของตนเอง ผู้อื่นและสังคม

2.1.2 จริยธรรมที่พึงประสงค์สังคมไทยสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541 : 22-23)สาโรช บัวศรี และพระราชวรมณี (2549 : 47)สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 150) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 69)และกระทรวงศึกษา (2551 : 2) จริยธรรมที่คนไทยพึงปฏิบัติผู้วิจัย ได้สังเคราะห์คุณลักษณะของจริยธรรมสังคมไทยปฏิบัติจำนวน 33 ตัวบ่งชี้ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ ความประหยัด ความอดสาหัส ความยุติธรรม ความถ่อมตัว ความมีเหตุผลความเคารพตนเอง การรู้จักค่าของการทำงาน ความเสียสละ ความสามัคคี ความกตัญญูกตเวที ความรู้จักพอ ความมีสติสัมปชัญญะ ความยุติธรรม ความอดทนอดกลั้น ความเคารพนับถือผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความกล้าหาญ คุณธรรม ความละเอียดใจต่อการกระทำความคิดหรือความเข้าใจความรับผิดชอบต่อสังคม(จิตสาธารณะ) ความเสมอภาค การมีแนวความคิดกว้าง การมีสัมมาอาชีพะ การมีปัญญา ธรรม พฤติกรรมทางเพศที่ดี รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้้อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย และรักษาสิ่งแวดล้อม

2.1.3 คุณลักษณะที่เป็นจริยธรรมสำหรับบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 2) สุดใจ บุญอารีย์ (2541 : 12) โกศล มีคุณ (2547 : 12-14) สรุปได้ว่าคุณลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลออกเป็น 4 ชนิด ความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

2.1.4 แนวการวัดจริยธรรม

การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มีการวัดความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้เกณฑ์ระดับจริยธรรมตามแนวของบลูมแบ่งระดับจริยธรรมออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. การกระทำหรือไม่กระทำให้ใดเพื่อประโยชน์บางประการของตนเอง
2. การกระทำหรือไม่กระทำให้ใดเพื่อผลประโยชน์ของผู้ใกล้ชิด หรือผู้อื่น
ในวงแคบ
3. การกระทำหรือไม่กระทำให้ใดเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม
4. การกระทำหรือไม่กระทำให้ใดเพื่อความถูกต้องดีงามอันเป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ในจิตใจ หรือทำความดีเพื่อความดี

การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมต้องคำนึงประสิทธิภาพของข้อสอบคือ ความตรง ความเที่ยง ความยากง่าย และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทำให้แบบทดสอบมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นประโยชน์งานวิจัยในระยะที่ 2 ในการสร้างและพัฒนา รูปแบบการสอนในขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย และระยะที่ 3 การทดลองใช้ ขั้นการหาประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรม

มีทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ปรากฏขึ้นเพื่ออธิบายรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมคือ ทฤษฎีทางพุทธศาสตร์ ทฤษฎีของอิมมานูเอล คานท์ Immanuel Kant ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมเบอร์ทของ ลอร์เรนซ์ซึ่งได้ วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนจริยธรรมมีอยู่ 4 ชั้นคือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ไว้ในสังคมตนเอง การกระทำใดที่ดีที่ควร กระทำ การกระทำใดไม่ดีควรงดเว้น ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม
2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคล เกี่ยวข้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ เจตคติจะเปลี่ยนแปลงไป เปลี่ยนแปลงไป

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเพียงเจตน์และโคลเบอร์ก็ได้ใช้การอ้างเหตุผลจริยธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมนิยม ชมชอบ หรือการงดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้นๆ โดยการแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การตัดสินใจ การเขียน การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

สรุป จริยธรรมหมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความมีสำนึกในจิตใจ โดยได้ยึดถือจนเป็นความเคยชิน อันเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องของตนเอง ผู้อื่นและสังคม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของคนไทยในปัจจุบันมีทั้งหมด 33 ตัวบ่งชี้ เช่น ความกตัญญู กตเวทิตะ รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย และรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แนวทางการวัดผลประเมินผลโดยการวัดความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้แบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในงานวิจัยคือการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ในขั้นการสังเคราะห์รูปแบบการสอนและขั้นการสอนจริยธรรม และการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน

3. แนวคิด ทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.1 แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.1.1 ความหมาย

ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) Hillgard. (1962 : 336) อันเดอร์สัน (Anderson. 1972 : 72) กูด (Good. 1973 : 680) ฮัดกินส์ (Hudkins. 1977 : 173-180) ฟาเซียนซ์ (Facione. 1984 : 253) เอนนิส (Ennis. 1985 : 46) ดิวอี้ (Dewey. 1993 : 9) เฟ็ญพิศุทธิ เนคมานุรักษ์ (2537 : 33) และลำไย สนั่นรัมย์ (2542 : 8) และ กรมวิชาการ (2543 : 21-22) ได้ให้ความหมาย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อประเมินค่าลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผล ซึ่งเป็นประโยชน์ในงานวิจัยในการนิยามคำศัพท์เฉพาะ

3.1.2 แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์(Watson and Glaser. 1964) แนวคิดของ เดรสเซอร์ และเมย์ฮิวส์ (Dressel and Mayhew. 1957) ความสามารถทางการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ต้องวัดความสามารถย่อยๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการอ้างอิงหรือสรุปความ (Inferences) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกระดับความน่าจะเป็นของข้อมูลหรือการลงข้อสรุป
2. ความสามารถในการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of assumptions) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกว่าข้อความใดเป็นเงื่อนไขหรือสิ่งที่ กำหนดให้
3. ความสามารถในการนิรนัย (Deduction) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกว่าข้อสรุปใดเป็นผล และข้อสรุปใดไม่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสถานการณ์ ที่กำหนดให้อย่างแน่นอน
4. ความสามารถในการตีความ (Interpretation) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกว่าข้อสรุปใดเป็นผล และข้อสรุปใดเป็นหรือไม่เป็นจริงตามที่สรุปได้จาก สถานการณ์ที่กำหนดให้
5. ความสามารถในการประเมินข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง (Evaluation of Arguments) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกว่าข้อความใดเป็นการอ้างเหตุผลที่หนัก เน้นกับข้อความที่อ้างเหตุผลไม่หนักแน่น

3.1.3 ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้พยายามอธิบายพฤติกรรมที่เป็น ลักษณะของการแสดงออกของผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณลักษณะของการแสดงออกของผู้ที่มี การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ความสามารถในการตั้งคำถาม สันนิษฐาน การรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปข้อมูล และพฤติกรรมที่แสดงออก

3.1.4 แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบทดสอบวัดการคิดอย่าง มีวิจารณญาณได้มีการพัฒนาแบบทดสอบอย่างหลากหลาย แต่การวัดความสามารถทางการคิด ที่ค้นพบได้ทั่วไปมี 2 ชนิด ดังนี้ (ทิสนา แชมมณี. 2546 : 170-171)ชนิดที่ 1 แบบทดสอบ วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีผู้สร้างไว้แล้วและเป็น ที่นิยมใช้กัน โดยทั่วไปมีดังนี้

1. แบบวัด Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal (WGCTA) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 52) ซึ่งแต่ละแบบทดสอบย่อยวัดความสามารถ 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านที่ 1 การอนุมานหรือความสามารถในการอ้างอิง (Inference)
- ด้านที่ 2 การระบุข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of Assumption)
- ด้านที่ 3 การนิรนัย (Deduction)
- ด้านที่ 4 การตีความ (Interpretation)
- ด้านที่ 5 การประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of Argument)

2. แบบทดสอบ Cornell Critical Thinking Test แบบทดสอบ Cornell Critical Thinking Test สร้างขึ้นโดย เอนนิสและมิลแมน (Ennis and Millman) เป็นแบบวัดที่ใช้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับ 4 จนถึงระดับ 12 เป็นแบบทดสอบฉบับนี้จะวัดความสามารถ 4 ด้าน คือ ด้านอุปนัย(Induction) การนิรนัย (Deduction)การตีความ (Interpretation) และการประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of Argument)

3.2 ทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยสรุปดังนี้

3.2.1 ทฤษฎีของเอนนิส (Ennis Theory)

เอนนิส (Ennis) เบญจวรรณ ศรีโยธิน(2539: 45-52) เพ็ญพิศุทธิ์ เมคนานู-รักษ์ (2537 :56-74) อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2538 : 25-31) กล่าวว่า “ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ อะไรควรทำ” โดยสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นบริบทของการคิดที่เกิดจากการที่คนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีความเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผล โดยต้องใช้ความคิดวิจารณ์ก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ หรือลงมือปฏิบัติตามการอ้างเหตุผลนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ ไม่ควรเชื่อ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งประกอบด้วยความสามารถการคิด (Ability) และลักษณะการคิด (Disposition)

3.2.2 ทฤษฎีของเขาว่าทฤษฎีเขาวนัปัญญาสามเกลียว (Trarchich Theory) สเติร์นเบิร์ก (Sternberg. 1985 : unpagged) กล่าวถึงส่วนประกอบของเขาวนัปัญญามี 3 ส่วน อธิบายเป็นทฤษฎีย่อยได้ 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีย่อยของความสอดคล้องกับบริบทสังคม (Contextual Subtheory) เป็นความสามารถทางเขาวนปัญญาที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของบุคคลพฤติกรรมที่เฉลียวฉลาดในบริบทสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การเลือกสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกสูงสุด มากกว่าที่จะทำตามเจตนา และการดัดแปลงสิ่งแวดล้อมในขณะนั้นให้เหมาะสมกับทักษะความสนใจและค่านิยมของตน

2. ทฤษฎีย่อยประสบการณ์ (Experiential Subtheory) อธิบายว่า งานหรือสภาพการณ์ที่จะกำหนดให้คนแสดงความเฉลียวฉลาดออกมาได้ดีที่สุด โดยงานหรือสภาพการณ์นั้นมีลักษณะที่ค่อนข้างแปลกใหม่ แต่ไม่ใช่สิ่งใหม่ทั้งหมด หรือเมื่อเขาอยู่ในกระบวนการของการปฏิบัติต้องเป็นไปโดยอัตโนมัติ ในการทำงานที่กำหนดให้

3. ทฤษฎีย่อยกระบวนการคิด (Componential Subtheory) อธิบายโครงสร้างและกลไกที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทางปัญญา กระบวนการคิด แยกเป็นส่วนที่เป็นตัวควบคุมทั้งหมด (Meta Components) ซึ่งควบคุมกระบวนการประมวลความรู้ของบุคคล และช่วยให้บุคคลดำเนินการคิดและประเมินผลที่ได้จากการคิด ส่วนที่เป็นส่วนของการปฏิบัติงาน (Performance Component) ดำเนินงานไปตามแผน ที่ส่วนที่ควบคุมจัดวางไว้แล้ว และส่วนที่ทำให้ได้ความรู้ (Knowledge-Acquisition Component) เป็นส่วนที่เลือกความรู้ จำได้ ประมวลความรู้ใหม่เข้าไปในระบบความจำทั้ง 3 ทฤษฎีย่อยนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 12-13) ได้กำหนดกระบวนการคิดที่ประกอบกันขึ้นเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้แตกต่างกัน แต่ความแตกต่างกันนั้นยังหาแกนร่วมกันได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยกระบวนการที่จำเป็น ดังนี้

1. ความสามารถในการนิยามแก้ปัญหา ประกอบด้วยการกำหนดปัญหา การทำความเข้าใจกับปัญหาและการตระหนักถึงความมีอยู่ของปัญหา

2. การเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา ประกอบด้วย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล การหาหลักฐาน การตัดสินใจระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่จำเป็นกับข้อมูลที่ไม่จำเป็น การพิจารณาความพอเพียงของข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การระบุข้อสันนิษฐาน การจำแนกความแตกต่างและข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น การตัดสินใจว่าข้อความหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสอดคล้องกับบริบททั้งหมด การตีความ

ข้อเท็จจริงและการสรุปอ้างอิงจากหลักฐาน การระบอคติ การพิจารณาเหตุผลที่ผิดๆ ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น

3. การกำหนดสมมติฐาน การคิดถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และเลือกสมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุด

4. การลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล โดยใช้หลักการทฤษฎีเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และการพิจารณาตัดสินความสมเหตุสมผลของการคิดหาเหตุผลทั้งในด้านการอุปนัยและการนิรนัย

5. การประเมินผล โดยอาศัยเกณฑ์การประยุกต์ใช้ การพยากรณ์ผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้ การทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ และการกำหนดความสมเหตุสมผล

6. การประยุกต์ เป็นการทดสอบข้อสรุป การสรุปอ้างอิง การนำไปปฏิบัติสรุป การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อประเมินค่าลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผล โดยวัดได้จากความสามารถในการนิยามแก้ปัญหา การเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา การกำหนดสมมติฐาน การลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล การประเมินผล การประยุกต์ เป็นการทดสอบข้อสรุป โดยใช้หลักการ การประเมินข้อโต้แย้ง การระบุข้อตกลงเบื้องต้น การนิรนัย การตีความ และการอนุมานหรือความสามารถในการอ้างอิง

กรอบแนวคิดรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้บูรณาการเป็นกรอบแนวคิดรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ประเด็นที่ 1. จริยธรรมที่เป็นแกนหลักของการวิจัยครั้งนี้โดยการศึกษาวิเคราะห์ความหมายของจริยธรรมตามแนวคิดของ จำนง อาศิริวัฒน์ (2530 : 15 ; อ้างอิงมาจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 28) พรรณทิพย์ ศิริวรรณมุศย์ (2530: 245 - 247) โกศล มีคุณ

(2538: 67) และสุภาวศ์ ใคว้ตระกูล(2548:67) เพื่อเป็นแนวทางในการนิยามคำศัพท์เฉพาะ คุณลักษณะจริยธรรมที่สังคมไทยต้องมีลักษณะร่วมที่ต้องการให้คนไทยพึงปฏิบัติ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ และความประหยัด นอกจากนี้จริยธรรมที่ระบุไว้ 33 ตัวบ่งชี้ตามสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ) สาโรช บัวศรี และพระราชวรมณี สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษา คุณลักษณะที่เป็นจริยธรรมสำหรับบุคคล ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2540 : 2) สุดใจ บุญอารีย์ (2541 : 12) มกราพันธ์ (2545 : 56) โกศล มีคุณ (2547 : 12-14) คุณลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลออกเป็น 4 ชนิด ความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มีการวัดความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม โกศล มีคุณ (2533: 94-97) นีออน พินประดิษฐ์ โกศล มีคุณ (2545: 75-78) ณรงค์ เขียมเมฆ (2545 : 45) และกล่าวสรุปได้ว่า การวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านการให้ความคิดเชิงจริยธรรมว่าเป็นความสามารถทางสมองจึงควรวัดได้ด้วยข้อสอบ การสัมภาษณ์หรือการให้ทำงานแก้ปัญหา แต่เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมมีโครงสร้างทางทฤษฎีที่แยกออกไปต่างหาก การสร้างแบบทดสอบสถานการณ์วัดความคิดเชิงจริยธรรม กรมวิชาการ (2537: 87); วิรัช วรรณรัตน์ (2538: 4) สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 50-55) และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 30-41) แบบทดสอบสถานการณ์ หมายถึง แบบทดสอบที่กำหนดให้มีสภาพคล้ายคลึงหรือเลียนแบบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้สอบได้สัมผัสกับเหตุการณ์เหล่านั้น แล้วแสดงพฤติกรรมที่สังเกตได้ เป็นแบบทดสอบที่จัดอยู่ในประเภทที่ยืดจุดประสงค์เป็นหลัก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวคำถาม เกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจทางจริยธรรม สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 45-50) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 176-177) และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 25-30) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือสอบวัดทางจริยธรรมว่า “เมื่อมีสถานการณ์ หรือข้อคำถามให้ตอบ และมีคำตอบออกมาแล้ว จะต้องนำมาพิจารณาว่า การตอบนั้นควรตรวจให้คะแนนเท่าไร อาศัยเหตุผลใดจึงให้คะแนนเท่านั้น การให้คะแนน หรือการพิจารณาเหตุผลในการตอบแต่ละคำถาม จึงถือเป็นสิ่งสำคัญมาก การพิจารณาโดยความคิดตนเองเป็นแบบอัตโนมัติเกินไป อาจขาดความเชื่อมั่นได้ จึงจำเป็นต้องยึดหลักทางศาสนา ปรัชญา หรือทฤษฎีทางจริยธรรมต่างๆ เท่าที่มีอยู่ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน การพัฒนาการทางจริยธรรมซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีพุทธศาสตร์ สุดใจ บุญอารีย์ (2541 : 12) กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 36) โกศล มีคุณ (2547 :

12-14) สาโรช บัวศรี และพระราชวรณีย์ (2549 : 47) จริยธรรมตามทฤษฎีพุทธศาสตร์ปฏิบัติ เน้นคุณธรรมในการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล หลักธรรมที่เป็นหัวใจพุทธศาสนานำมาสั่งสอน มี 3 ประการคือ 1) ให้เว้นความชั่วทั้งปวง 2) ให้ทำความดี 3) ให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาด ทฤษฎีของอิมมานูเอล คานท์ Im Manuel Kant (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2535 : 382-395 ; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541:47-53; ชีราพร กุลนานันท์, 2544 : 23; สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2544 : 236-242; Crain, 1980 : 223; citing Bandura, 1965)คุณธรรมได้ริเริ่มจริยธรรมแบบ หน้าที่นิยม (Deontologism) ยึดถือในเหตุผลอย่างเคร่งครัดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget (ชีราพร กุลนานันท์, 2544 : 16 ; สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2544 : 35-67 ; Crain, 1980 : 79-89 ; citing Piaget, 1952 ; George S Morrison, 1998 : 257-258) แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม 1) ขั้นก่อนจริยธรรม (Premoral Stage) 2) ขั้นปฏิบัติตามคำสั่งหรือแปลความตามเกณฑ์ (Heteronomous Stage) และ3) ขั้นเหตุผลของตนเองหรือแปลความพฤติกรรม (Autonomous Stage)ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ลอร์เรนซ์ โคลเบอร์เกอร์เชื่อว่ามนุษย์จะมีพัฒนาการทาง จริยธรรมเป็นขั้นๆจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงตามลำดับ จนสามารถคิดหาเหตุผลแบบ นามธรรมได้อันเป็นขั้นสูงสุด การพัฒนาจริยธรรม โดย1) การจัดกิจกรรมและผลการจัด กิจกรรม ส่งเสริม จริยธรรม เช่น การประเมินโครงการการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียน (ประมวล นอมจิตร, 2548) สุระ ประทุมศิริ(2548) บรรพต วรรณศิริ (2553) สุริยา พันพิล (2552) สุชนชัย ปานเกลียว (2545) การสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม เช่น การพัฒนาแบบวัด จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 (เกียรติสุดา นาตุน, 2550) อร อума ขำขันมะลี (2010) (ปรีศนีย์ อุทชาติ, 2548) (2) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริม จริยธรรม เช่น การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 อาทิตยา วงศ์อาษา, 2553) รัตนา ศรีตระกูล (2549)จากการพัฒนา จริยธรรมดังกล่าว สามารถจัดได้ด้วยวิธีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังบูรณาการในรูปกระบวนการเรียนรู้ ในสาระตามหลักสูตรและพัฒนาการจริยธรรมโดยใช้รูปแบบการสอน

ประเด็นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนารูปแบบการสอนเป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนที่ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือ ความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รูปแบบการสอนสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีซึ่งรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่ง อาจเป็นทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย หรือ คุณลักษณะพิสัยตามวิธีการของสมพงษ์ สิงหะพล (2543 : 25-58) แนวคิดที่ 4 แนวคิดของ

จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1972 แนวคิดที่ 2 แนวคิดของ โรเซนไชน์ (Rosenshine, 1977) แนวคิดที่ 3 แนวคิดของ เซย์เลอร์ และคณะ (Saylor and Others, 1981 และแนวคิดที่ 1 แนวคิดของ นัททอลล์ และสโน๊ค (Nuthall and Snook, 1937) การพัฒนารูปแบบการสอน พื้นฐานทางทฤษฎีหรือพื้นฐานทางปรัชญารองรับ ซึ่งในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีรองรับดังนี้

1. ทฤษฎีสถิตยศาสตร์องค์ความรู้ อันได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ เพียเจต์ ทฤษฎีสังคมเชิงวัฒนธรรมของ ไวโกตสกี ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ที่ใช้ ในการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการทางจริยธรรมและ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้คือ

1. การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเป็นความรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง

2. การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ จริงทำให้เกิดการเรียนรู้

3. ความขัดแย้งทางปัญญาเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนสร้าง ความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งทางปัญญาของตนเองและทำให้เกิดความ สมดุลทางปัญญา

2. ทฤษฎีการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนการสอนแบบ ร่วมมือกันเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้ กระบวนการทางจริยธรรมและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้คือ

1. การร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นการให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็น กลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของแต่ละคนและเป้าหมายของกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมี สมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียนเก่งช่วยผู้เรียนอ่อน

2. การร่วมมือกันเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การพึ่งพาซึ่งกัน และกันในเชิงบวก ผู้เรียนทุกคนทำงานร่วมกัน โดยอาศัยความสามารถของซึ่งกันและกัน เพื่อให้กลุ่มประสบผลสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) ความรับผิดชอบของแต่ละคน ในกลุ่ม ผู้เรียนทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานอย่างเท่าเทียมกัน 3) การปฏิสัมพันธ์เชิง ส่งเสริมแบบตัวต่อตัว ผู้เรียนให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมความสำเร็จของทุกคน ในกลุ่ม 4) ทักษะการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนทุกคนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้เป็นอย่างดี

และ 5) การประเมินการทำงานของกลุ่ม ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงความสำเร็จของกลุ่มและวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

จากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน

ประเด็นที่ 3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อประเมินค่าลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผล (Hillgard, 1962 : 336) อันเดอร์สัน (Anderson, 1972 : 72) กูด (Good, 1973 : 680) ฮัดกินส์ (Hudkins, 1977 : 173-180) ฟาเซียนซ์ (Facience, 1984 : 253) เอนนิส (Emnis, 1985 : 46) ดิวอี้ (Dewey, 1993 : 9) เพ็ญพิศุทธิ์ เนกมานุรักษ์ (2537 : 33) และลำไย สนั่นรัมย์ (2542 : 8) และ กรมวิชาการ (2543 : 21-22) การศึกษาจากพฤติกรรม

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะศึกษาด้านทัศนคติ ด้านความรู้และด้านทักษะ ซึ่งสามารถวัดได้จากความสามารถในการนิยามปัญหา การเลือกข้อมูล การระบุข้อตกลงเบื้องต้น การกำหนดและเลือกสมมติฐาน สรุปอย่างสมเหตุสมผลและการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ส่วนลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือตั้งคำถาม สันนิษฐาน การรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปข้อมูล พฤติกรรมที่แสดงออก ใฝ่เรียนรู้ การสื่อสาร กระบวนการคิดและการตัดสินใจ สำหรับการสร้างเครื่องมือวัดความคิดอย่างมีวิจารณญาณมี 2 (ทิสนา แคมมณี, 2546 : 170-171) ชนิด คือ ชนิดที่ 1 แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นมาตรฐาน

และชนิดที่ 2 แบบทดสอบ Cornell Critical Thinking Test การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องอาศัยทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีของเอนนิส (Emnis Theory) การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ ไม่ควรเชื่อ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งประกอบด้วยความสามารถการคิด (Ability) และลักษณะการคิด (Disposition)
2. ทฤษฎีเซาวันน์ปัญญา สามเกลียว (Trarchich Theory) ว่าด้วยการประมวลความรู้ใหม่เป็นองค์ความรู้ ซึ่งอธิบายกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเลือกและการคัดแปลงสิ่งแวดล้อมของบุคคล

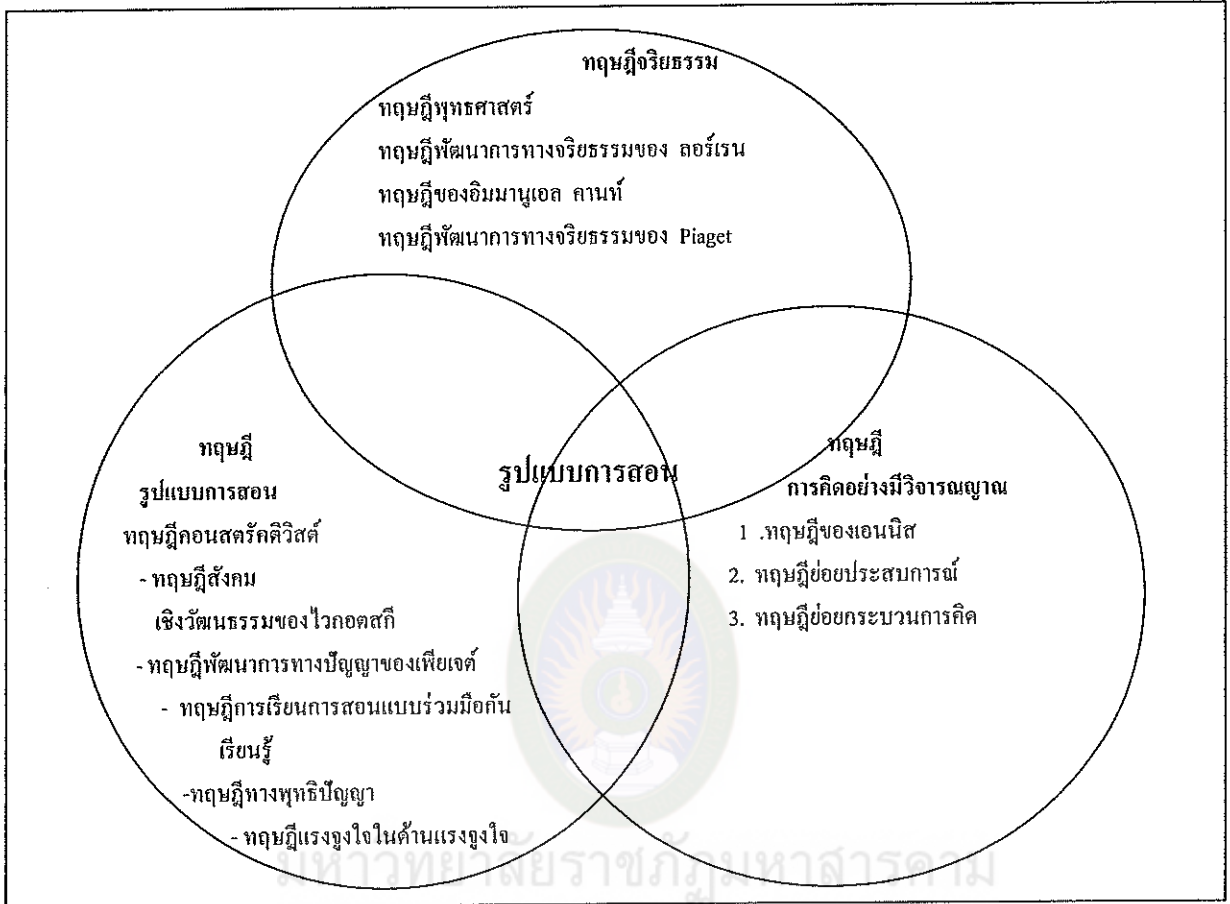

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณเชิงจริยธรรมได้บูรณาการทฤษฎีทางจริยธรรม ทฤษฎีการพัฒนา รูปแบบการสอน
 และทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากแนวคิด ทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมา ได้นำมาพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ
 ส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนเพื่อ
 ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดการ
 พัฒนา รูปแบบการสอนของจอยซ์และวีล ผสานกับทฤษฎี การเรียนรู้จริยธรรมของทฤษฎี
 พัฒนาการจริยธรรมของลอว์เรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) แนวคิดทฤษฎีการ
 พัฒนาการจริยธรรมของเพียเจ (Piaget) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้คอนสตรัคติวิสต์ ทฤษฎี
 การเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณของเซวี่ปัญญา เป็นรูปการสอน 7 ขั้นตอน ดังผลการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีกับ
 การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถใน
 การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากแนวคิดทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของการ
 พัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง
 จริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้บูรณาการทฤษฎีทางจริยธรรม ดังภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม
 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม
 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
 ตอนต้น

ตอนที่ 3

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง จริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักการ

ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง(ฉบับที่ 2) และแก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 3) ได้บัญญัติแนวทางการจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาไม่ว่ารูปแบบใดก็ตามต้องเน้นทั้งความรู้ กระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดแล้วจะนำไปสู่การมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ หนึ่งในสมรรถนะคือ ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมเป็นความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ กระบวนการคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผลว่าดี ชั่ว ควรปฏิบัติ หรือไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมที่สังคมไทยต้องการพัฒนาผู้เรียนพลเมืองที่ดีของสังคมไทยและการเป็นพลเมืองโลก

ความมุ่งหมาย

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม คือ การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ กระบวนการคิด

และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผลว่าดี ชั่ว ควรปฏิบัติ หรือไม่ควร ด้านความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม)

ความหมาย

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึงแบบแผนในการสอนจริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ กระบวนการคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผลว่าดี ชั่ว ควรปฏิบัติ หรือไม่ควร ด้านความรู้เชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ตามแนวคิดการพัฒนาารูปแบบการสอนของจอยซ์และวีล ผสานกับทฤษฎี การเรียนรู้จริยธรรมของทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของลอว์เรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการจริยธรรมของเพียเจ (Piaget) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้คอนสตรัคติวิสต์ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเฮาว์ปัญญา เป็นรูปการจัดการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมพร้อม
2. ขั้นเรียนความรู้เชิงจริยธรรม
3. ขั้นเจตคติเชิงจริยธรรม
4. ขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม
5. ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม
6. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
7. ขั้นประเมินผลการคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

องค์ประกอบขั้นตอน

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดองค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นเตรียมพร้อม (the step of readiness preparation,)** หมายถึง การกระตุ้นเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากรู้อยากเรียน โดยใช้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนเพื่อท้าทายให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบอย่างอิสระ และแจ้งผลการเรียนรู้พร้อมทั้งกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้ หลักการนี้มีพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางพัฒนาทางปัญญาของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ที่ว่าการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนรู้ โดยการเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากรู้อยากเรียนซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจและกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ทั้งนี้เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสติปัญญา ดังนั้นจึงถือได้ว่าการกระตุ้นความสนใจเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังอย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. **ขั้นความรู้เชิงจริยธรรม (the step of ethical knowledge learning)** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรม โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด เพื่อค้นหาความรู้เชิงจริยธรรม คือ ความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะพฤติกรรม แนวคิด และกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยการลงมือปฏิบัติจริงในขณะที่ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน และช่วยเหลือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมของ ทฤษฎีพุทธศาสตร์ ทฤษฎีของอิมมานูเอล คานท์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคเบอร์ก และจริยธรรมของ Piaget ที่ว่าการพัฒนาจริยธรรมเบื้องต้นคือการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรม และความรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนและเป็นความรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ตามแนวคิดทฤษฎีของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ส่วนแนวการวัดประเมินผลมุ่งเน้นการวัดความรู้เชิงจริยธรรมและการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ในด้านจำแนกได้ว่าข้อความใดเป็นข้อตกลงเบื้องต้นที่ต้องยอมรับก่อนโต้แย้งหรืออธิบายข้อความอื่นตามแนวคิดทฤษฎีเชาวัน ปัญญาสามเกลียว ทฤษฎีย่อยของความสอดคล้องกับบริบทสังคม (Contextual Subtheory)

ดังนั้นถือได้ว่าพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมเบื้องต้นคือการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรม

3. ขั้นเจตคติเชิงจริยธรรม(the step of ethical attitude) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเรียนรู้จากสถานการณ์เชิงจริยธรรม โยงสู่เจตคติต่อสถานการณ์ชอบหรือไม่ชอบ โดยสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับบริบทของการคิดที่เกิดจากการที่ตนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีความเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผล และจำแนกข้อมูลเพื่อสร้างเจตคติทางจริยธรรม ตามแนวคิด ทฤษฎีตามแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมของ ทฤษฎีพุทธศาสตร์ ทฤษฎีของอิมมานูเอล คานท์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ลอเรนและจริยธรรมของ Piaget ที่ว่าการพัฒนาจริยธรรมธรรมชาติจากความรู้จริยธรรมต้องอาศัยพัฒนาจากเจตคติทางจริยธรรมซึ่งเรียนรู้จากสังคมในฐานะสมาชิกทางสังคมหรือระบบสังคมและมโนคติ เช่นเดียวกับ - ทฤษฎีสังคมเชิงวัฒนธรรมของไวโกตสกี (Vygotsky's Sociocultural Theoryแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในบริบททางสังคมซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเดิมให้ถูกต้องหรือซับซ้อนกว้างขวางขึ้น ดังนั้น การสร้างเจตคติเชิงจริยธรรมต้องกระบวนการการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม โดยผ่านการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มทำให้เกิดความคิดที่กว้างขึ้น

4. ขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม(the step of ethical reasoning) หมายถึง กระบวนการสรุปองค์ความรู้จากสถานการณ์ขั้นที่ 3 ร่วมมีวิเคราะห์ห้วงการเชื่อมโยงความรู้เชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 เป็นองค์ความรู้ที่เกิดเจตคติที่ดีต่อจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎี ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่มีความหมายเพื่อทำให้ตนเองเกิดความเข้าใจ และผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบความหมายด้วยการกระทำของตนเอง ความรู้ที่เกิดขึ้น จากการเรียนรู้ ได้แก่ องค์ความรู้ แนวคิด การคิดแก้ปัญหา หรือความรู้ใหม่ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนและทฤษฎีสังคมเชิงวัฒนธรรมของไวโกตสกีการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในการทำงานที่เหมาะสม จะเพิ่มความรอบรู้ในแนวคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาภายใต้การให้คำแนะนำของผู้ใหญ่หรือการทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่าจะส่งเสริมความเจริญงอกงามระหว่างผู้เรียนด้วยกันเป็นการสร้างรูปแบบพฤติกรรมในการทำงานร่วมกันที่มีความก้าวหน้าไปมากกว่าที่จะสร้างได้จากการทำงานเป็นรายบุคคล พลังของการทำกิจกรรมร่วมกันจะทำให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ต่อกันและจะมีผลถึง การการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการจัดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในระหว่าง

การทำงานซึ่งจะทำให้มีการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้จากผู้อื่นเพราะว่าในการอภิปรายที่เกี่ยวกับเนื้อหาจะทำให้เกิดความขัดแย้งทางพุทธิปัญญา การให้เหตุผลที่ไม่เพียงพอก็จะถูกเปิดเผย การทำความเข้าใจอย่างมีคุณภาพก็จะเกิดขึ้น ซึ่งแนวทางการประเมินผลในขั้นที่ มุ่งเน้นการประเมินผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมในการด้านการจำแนกได้ว่าข้อสรุปใดเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติทั่วไปที่ได้จากสถานการณ์ที่กำหนดให้และจำแนกได้ว่าข้อสรุปใดเป็นผลจากความสัมพันธ์ของสถานการณ์ที่กำหนดให้ บทบาทของครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนหาข้อสรุปอย่างมีเหตุและผล

5. ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม(the step of critical ethical thinking) หมายถึง กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ แนวคิดทฤษฎีจริยธรรมของทฤษฎีพุทธศาสตร์ ทฤษฎีของอิมมานูเอล คานท์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ไคเบอร์เกอร์ ลอเรนและจริยธรรมของ Piaget ที่ว่า การเลือกปฏิบัติจากกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองสมเหตุสมผลของตนเองหรือแปลความพฤติกรรม สามารถคิดและตัดสินใจได้ด้วยเหตุผลของ ตนเองเริ่มปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม สังเกตและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ได้ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าว กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมมุ่งเน้นด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

6. ขั้นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน(the step of Life applications) หมายถึง การนำทักษะกระบวนการที่จากการฝึกความรู้ เจตคติ เหตุผล และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน มีเจตคติที่ดีต่อการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ได้อย่างสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนเลือกปฏิบัติจริยธรรมตามระดับความสามารถที่ตอบสนองที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ประทับใจของผู้เรียนในสิ่งที่ดี มีคุณค่าด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงผลพฤติกรรมทางจริยธรรมออกมาตามแนวคิดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ไคเบอร์เกอร์(Kohlberg) ที่ว่าการแสดงผลพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีผลมาจากการตัดสินใจอย่างมีเหตุและผล ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมคือกระบวนการตัดสินใจตามแนวคิดของทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสกินเนอร์ (Skinner. 1976 : 292-299)และ วสัน และกลเซอร์ (Watson and Glaser. 1964 : 10) สอดคล้องกับแนวคิดของบลูม(Bloom) ในด้านการพัฒนาการด้านจิตพิสัยเมื่อผู้เรียนรับรู้

ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบมีเจตคติต่อจริยธรรมที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้เรียนก็จะปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย(ทีศนา แคมมณี) 2546 :237-239)

7. ขั้นประเมินผล (the step of evaluation) หมายถึง ขั้นประเมินผลการคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม หมายถึง กระบวนการประเมินผลพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากขั้นที่ 6 ขึ้นนำไปปฏิบัติ (Implementation) เพื่อตรวจสอบความคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ ทฤษฎีของเอนนิส (Ennis Thory) ที่ว่าประเมินผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสะท้อนการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ ไม่ควรเชื่อที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ผลการตัดสินใจปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งประกอบด้วยความสามารถการคิด (Ability) และลักษณะการคิด (Disposition) เพื่อเป็นแนวทางเลือกปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้น ขั้นสะท้อนผลกลับเป็นการประเมินหรือผลสัมฤทธิ์

ผลการเรียนรู้

การเรียนรู้ตามรู้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. มีความรู้เชิงจริยธรรมในด้านกตัญญู รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
2. มีเจตคติที่ดีต่อจริยธรรมในด้านกตัญญู รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
3. มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านกตัญญู รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
4. มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแสดงออกโดย มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ด้านกตัญญู รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

บทบาทของครู

การนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ครูควรมีบทบาทดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง สามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่กำหนดได้

2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานและเพียงพอกับการใช้แต่ละครั้ง

3. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ลึกถึงความเป็นอิสระในการเรียนรู้และทำกิจกรรม

4. การจัดกิจกรรมรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมพร้อม (Prepared) ครูใช้คำถาม หรือบทเพลง ข้อความ นิทานสั้น ข่าว เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนกระตุ้นเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากเรียน พร้อมทั้งตรวจสอบความรู้เดิมของของนักเรียน จัดกลุ่มให้ให้ผู้เรียน แจกผลการเรียนเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับทราบ

4.2 ขั้นความรู้เชิงจริยธรรม ครูมีบทบาทในการเตรียมสื่อการเรียน การสอน ใบงาน แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรม เครื่องมือประเมินผล อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน และช่วยเหลือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งประเมินพฤติกรรมและ ผลงานของผู้เรียนในเชิงจริยธรรม

4.3 ขั้นเจตคติเชิงจริยธรรม ครูมีบทบาทในการเตรียมสถานการณ์เชิงจริยธรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนโยงสู่กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมในการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ อะไรควรทำ โดยสรุปประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับบริบทของการคิดที่เกิดจากการที่ตนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีความเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผล และจำแนกข้อมูลเพื่อสร้างเจตคติทางจริยธรรม

4.4 ขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม ครูมีบทบาทในการเตรียม สถานการณ์กระตุ้นให้ผู้เรียน สรุปองค์ความรู้จากสถานการณ์ขั้นที่ 3 ร่วมมือวิเคราะห์วิจารณ์ โดยการเชื่อมโยงความรู้เชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 เป็นองค์ความรู้ที่เกิดเจตคติที่ดีต่อจริยธรรมตาม

แนวคิดวิจารณ์ญาณเชิงจริยธรรมในการด้านการจำแนกได้ว่าข้อสรุปใดเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติทั่วไปที่ได้จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ พร้อมทั้งประเมินเจตคติเชิงจริยธรรมของผู้เรียน

4.5 ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเชิงจริยธรรม ครูบทบาทครูเตรียมสื่อการเรียนการสอน สถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากสถานการณ์ที่ พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะและเตรียมแบบประเมินผลการเรียนรู้

4.6 ขั้นประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ครูมีบทบาทเตรียมสถานการณ์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคมของผู้เรียน

4.7 ขั้นประเมินผล บทบาทครู ประเมินพฤติกรรม กระตุ้นให้ผู้ร่วมกันวิเคราะห์คำตอบ และเฉลยข้อสอบ ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

บทบาทผู้เรียน

การนำรูปแบบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเชิงจริยธรรมและสร้างองค์ความรู้เชิงจริยธรรม ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ โดยมีบทบาทดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อม (Prepared) ผู้เรียนมีบทบาท ให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความตั้งใจ และตั้งใจทำแบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน
2. ขั้นความรู้เชิงจริยธรรม ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือ เพื่อค้นหาความรู้เชิงจริยธรรม คือ ความหมายองค์ประกอบ ลักษณะพฤติกรรม แนวคิด และกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยการลงมือปฏิบัติจริงกับสื่อการสอน ใบงาน แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรม จนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ถ้ามีข้อสงสัยประการใดให้สอบถามครูผู้สอน
3. ขั้นเจตคติเชิงจริยธรรม ผู้เรียนมีบทบาท เรียนรู้จากสถานการณ์เชิงจริยธรรมด้วยกระบวนการกลุ่มอย่างตั้งใจ และเชื่อมโยงสู่กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเชิงจริยธรรมในการค้นหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า ชอบหรือไม่ชอบ

4. ขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้เรียนมีบาทสรุปองค์ความรู้จากสถานการณ์ขั้นที่ 3 ร่วมมือวิเคราะห์หิวิจารณ์โดยการเชื่อมโยงความรู้เชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 เป็นองค์ความรู้โดยการจำแนกได้ว่าข้อสรุปใดเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติทั่วไปที่ได้จากสถานการณ์ที่กำหนดให้และจำแนกได้ว่าข้อสรุปใดเป็นผลจากความสัมพันธ์ของสถานการณ์ที่กำหนดให้ ด้วยความตั้งใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน

5. ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม บทบาทของผู้เรียน โดยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีในรูปผลพฤติกรรมทั้งกระบวนการคิดหรือผลงานจากสถานการณ์ที่กำหนดให้พร้อมทั้งนำเสนอพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ผู้อื่นรับรู้

6. ขั้นประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีบทบาทในการแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมจากสถานการณ์ ที่เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม คือ ความรู้เจตคติ ทักษะ ที่สอดคล้องกับวุฒิภาวะและวิถีชีวิต

7. ขั้นประเมินผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม บทบาทของผู้เรียน ร่วมวิเคราะห์ วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น ประเมิน ผลการแสดงผลกระบวนการคิดหรือผลงานจากสถานการณ์ที่กำหนดให้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม

การนำไปใช้

การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นดังนี้

1. ไปใช้กับวิชาจริยธรรมกับการดำเนินชีวิต ส23201 สาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. ระยะเวลาในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวน 20 สัปดาห์ จำนวน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมง
3. ชั่วโมงที่ 1 เป็นการปฐมนิเทศชี้แจงกระบวนการเรียนรู้และทดสอบวัดความรู้พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

4. ชั่วโมงที่ 2-39 เป็นการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5. ชั่วโมงที่ 40 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม และความพึงพอใจต่อการเรียนรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

6. แผนการจัดการเรียนได้กำหนดรูปแบบในการสอนจริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ กระบวนการคิด และประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่สมเหตุสมผลว่าดี ชั่ว ควรปฏิบัติหรือไม่ควรในคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้

7. สื่อการเรียนการสอน เป็นการระบุสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการเรียนการสอนซึ่งมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมเรียนรู้

8. การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ การประเมินผลอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การตรวจสอบ ผลงานและการทดสอบ

9. บันทึกหลังสอนเป็นการบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินการเรียนการสอนของครู โดยครูบันทึกสิ่งที่พบเห็นในระหว่างทำกิจกรรม เช่น พฤติกรรมของเด็ก ปัญหาที่พบ ความรู้สึกของเด็กและครู นอกจากนี้ครูอาจเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงในกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

ตอนที่ 4

โครงสร้างเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดให้ใช้กับวิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส 23201 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน

1 หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่นและสังคม

คำอธิบายวิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201 สาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ศึกษาความหมายของจริยธรรม หลักจริยธรรม คือ ความละเอียดและเกรงกลัวการกระทำชั่ว ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ คบเพื่อนที่ดี มีพฤติกรรมทางเพศที่ดี (รักนวลสงวนตัวระดับต้องพัฒนา ไม่ประพฤตินอกทางเพศ) รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ อยู่อย่างพอเพียง การรักษาสีงแวดล้อม สุขภาพ อ่อนโยน เคารพผู้อาวุโส มีความกตัญญูกตเวที และมีจิตสาธารณะ

โดยการวิเคราะห์ วิจารณ์ การสืบเสาะ การศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีจริยธรรมที่พึงามตระหนักในคุณค่าชีวิต เพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม

ผลการเรียนรู้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของหลัก
จริยธรรม
2. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี จริยธรรม ที่ส่งผลต่อการพัฒนา
ตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ
3. เห็นคุณค่า และเกิดความตระหนักในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลัก
จริยธรรม

หน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระ ชั่วโมงเรียน
วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	เวลา เรียน / ชั่วโมง
1. มีความกตัญญู	1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของหลักจริยธรรม 2. วิเคราะห์ แนวทาง การปฏิบัติตนให้ เป็นผู้มี จริยธรรม ที่ส่งผลต่อการ พัฒนาตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ	1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของมี ความกตัญญูกตเวที 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความ กตัญญูกตเวทีอ่อนโยนที่ ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ท้องถิ่นและประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิดความ ตระหนักในการประพฤติ ปฏิบัติตนการมีความ กตัญญูกตเวที	มีความ กตัญญู กตเวที	4

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	เวลา เรียน / ชั่วโมง
2. ความ รับผิดชอบ	3. เห็นคุณค่า และ เกิดความตระหนัก ในการประพฤติ ปฏิบัติตนตาม หลักจริยธรรม ตามหลักจริยธรรม	1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ความรับผิดชอบ 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี ความ รับผิดชอบ ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ตนเอง ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิดความ ตระหนักในการประพฤติ ปฏิบัติตนตามความ รับผิดชอบ	ความ รับผิดชอบ	4
3. ความมี ระเบียบวินัย		1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ หลักความมีระเบียบวินัย 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นความมี ระเบียบวินัยที่ส่งผลต่อการ พัฒนาตนเอง ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. มีความมีระเบียบวินัย	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	เวลา เรียน / ชั่วโมง
4. ความซื่อสัตย์		1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ความซื่อสัตย์ 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี ความ ซื่อสัตย์ที่ส่งผลต่อการ พัฒนาตนเอง ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิดความ ตระหนักในการประพฤติ ปฏิบัติตนตามความซื่อสัตย์	ความ ซื่อสัตย์	4
5. ใฝ่เรียนรู้		1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ หลักความใฝ่เรียนรู้ 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความ ใฝ่เรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการ พัฒนาตนเอง ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิดความ ตระหนักในการประพฤติ ปฏิบัติตนตาม ใฝ่เรียนรู้	ใฝ่เรียนรู้	4

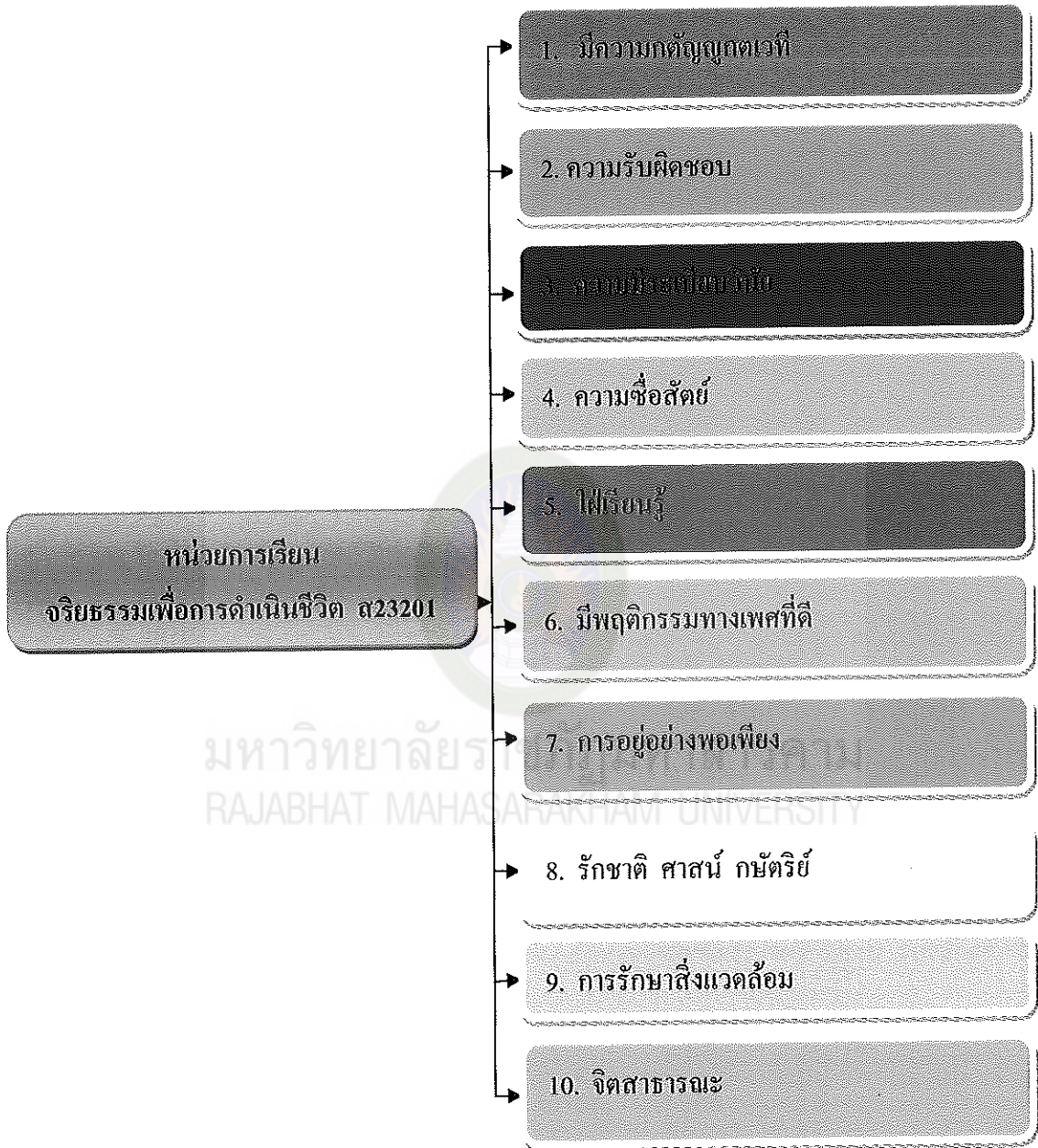

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	เวลา เรียน / ชั่วโมง
6. มีพฤติกรรมทางเพศที่ดี (รักนวลสงวนตัวระดับต้องพัฒนาไม่ประพฤตินิดทางเพศ)		<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ หลักการมีพฤติกรรมทางเพศที่ดี 2. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางเพศที่ดี ที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ห่วงถิ่นและประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิดความตระหนักในการประพฤติปฏิบัติตนตาม 	พฤติกรรมทางเพศที่ดี (รักนวลสงวนตัวระดับต้องพัฒนาไม่ประพฤตินิดทางเพศ)	4
7. การอยู่อย่างพอเพียง		<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ การอยู่อย่างพอเพียง 2. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ห่วงถิ่นและประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิดความตระหนักในการประพฤติปฏิบัติตนตามการมีอยู่อย่างพอเพียง 	การอยู่อย่างพอเพียง	3

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	เวลา เรียน / ชั่วโมง
8. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์		1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความ สุขภาพ อ่อน โยงที่ส่งผล ต่อการพัฒนาตนเอง ท้องถิ่นและประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิด ความตระหนักในการ ประพฤติปฏิบัติตนการมี รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	3
9. การอนุรักษ์และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม		1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ การอนุรักษ์และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นการ อนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อ การพัฒนา ตนเอง ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิด ความตระหนักใน	การอนุรักษ์ และพัฒนา สิ่งแวดล้อม	4

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	เวลา เรียน / ชั่วโมง
		การประพฤติปฏิบัติตน ในการมีการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม		
10. จิตสาธารณะ		1. บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของจิตสาธารณะ 2. วิเคราะห์แนวทางการ ปฏิบัติตนในการรักษา จิตสาธารณะ ที่ส่งผล ต่อการพัฒนาตนเอง ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. เห็นคุณค่า และเกิด ความตระหนักในการ ประพฤติปฏิบัติตนใน การจิตสาธารณะ	จิต สาธารณะ	3
ทดสอบปลายภาค				2
รวม				40

แผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้ จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201 สาระเพิ่มเติม
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียน
การสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความมีระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ความมีระเบียบวินัย เป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางการปฏิบัติ คนที่มีระเบียบวินัย เป็นคนที่สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติตนได้ตามแบบแผน กฎเกณฑ์และข้อบังคับของสังคมนั้นที่ต้องปฏิบัติต้องตระหนักถึงความถูกต้องต้องเหมาะสมดีงามเป็นกระบวนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรอง เพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติภายใต้ของชอบชายตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

ผลการเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนรู้จริยธรรมเรื่องความรับผิดชอบแล้ว นักเรียนสามารถ

ด้านความรู้

บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย(ความรู้เชิงจริยธรรม)

ด้านทักษะ/กระบวนการ

1. มีเจตคติเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ (เจตคติเชิงจริยธรรม)
2. วิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยจากสถานการณ์ที่กำหนดได้ (เหตุผลเชิงจริยธรรม)
3. มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย (พฤติกรรมเชิงจริยธรรม)
4. ประยุกต์ใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านคุณลักษณะ

มีความตั้งใจเรียน ปฏิบัติงานตรงตามกำหนดเวลา มีความรับผิดชอบ และมีความสามัคคีในการปฏิบัติงานกลุ่ม

สาระการเรียนรู้

การมีระเบียบวินัย

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ขั้นเตรียมพร้อม

ขั้นที่ 1 ครู และนักเรียนทักทายกัน

ขั้นที่ 2 นักเรียนทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความรับผิดชอบ

ขั้นที่ 3 นักเรียนดูคลิปวิดีโอ เรื่องนอนแก้วขาระเบียบวินัย

ขั้นที่ 4 ครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน ดังนี้

1. นอนแก้วมีนิสัยอย่างไร
2. นักเรียนมีนิสัยเหมือนนอนแก้วหรือไม่
3. นิทานเรื่องนี้มีข้อคิดอย่างไร

แล้วครูโยนเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 5 ครูแจ้งชื่อเรื่อง และผลการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบพร้อมทั้งอธิบายแนว

ทางการเรียน

ขั้นที่ 6 จัดนักเรียนเข้ากลุ่มตามความสามารถ จำนวน 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน

ตามความสามารถทางการเรียนคือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ดังนี้

ความสามารถ	กลุ่ม					
	1	2	3	4	5	6
เก่ง	1	2	3	4	5	6
ปานกลาง	12	11	10	9	8	7
ปานกลาง	13	14	15	16	17	18
ปานกลาง	24	23	22	21	20	19
อ่อน	25	26	27	28	29	30

หมายเหตุ ถ้านักเรียนจำนวนมากกว่า 30 คนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูสอนในการจัดกลุ่ม

ขั้นที่ 7 ครูแนะนำขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและให้นักเรียนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ คือ หัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้า เลขานุการ จนนักเรียนเกิดความเข้าใจทุกคน

2. ขั้นความรู้เชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1 นักเรียนรับใบงานที่ 1 เรื่อง อยากรู้อะไรกับการเรียนเรื่องความมีระเบียบวินัย จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งข้อคำถามข้อสงสัยในหัวข้ออยากรู้อะไรกับการเรียนเรื่องความมีระเบียบวินัย

ขั้นที่ 2 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอประเด็นที่อยากรู้เกี่ยวกับเรื่องความมีระเบียบวินัย โดยมีตัวแทนนักเรียนเป็นผู้เขียนประเด็นบนกระดานดำจนครบทุกกลุ่ม จากนั้นนักเรียนและครูร่วมกันสรุปประเด็นและเพิ่มประเด็นที่จะศึกษาเพิ่มเติม โดยมีเลขานุการแต่ละกลุ่มเป็นผู้บันทึก

ขั้นที่ 4 ตัวแทนกลุ่มรับใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ระเบียบวินัย แล้วสมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มร่วมกันค้นหาคำตอบบันทึกลงในใบงานที่ 1 จนครบทุกประเด็น แล้วหัวหน้ากลุ่มนำอภิปรายคำตอบจนเกิดความเข้าใจทุกคน

ขั้นที่ 5 ตัวแทนกลุ่มนักเรียนนำเสนอผลงานใบงานที่ 1 โดยมีเพื่อนนักเรียนและครูอภิปรายซักถามและประเมินความรู้เชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยจนครบทุกกลุ่ม

ขั้นที่ 6 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้เชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยเป็นแผนความคิดบนกระดานดำหน้าชั้นเรียนจนเกิดความเข้าใจทุกคน

ชั่วโมงที่ 2

3. ขั้นเจตคติเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1 นักเรียนแต่ละคนอ่านบทกลอนในใบความรู้ที่ 2 เรื่อง วินัยสร้างตน คนสร้างชาติ จนเกิดความเข้าใจ

ขั้นที่ 2 หัวหน้ากลุ่มนักเรียนนำอภิปรายเนื้อหาของบทกลอน เรื่อง วินัยสร้างตน คนสร้างชาติจนเกิดความเข้าใจทุกคน

ขั้นที่ 3 นักเรียนทุกคนทำใบงานที่ 2 เรื่อง วิเคราะห์วิจารณ์แสดงเจตคติต่อตัวละครจากบทกลอน วินัยสร้างตน คนสร้างชาติ

ขั้นที่ 4 เมื่อนักเรียนทำใบงานที่ 2 เป็นรายบุคคลเรียบร้อยแล้ว หัวหน้ากลุ่มนำอภิปรายวิเคราะห์วิจารณ์แสดงเจตคติเชิงจริยธรรมต่อตัวละครในบทกลอน เลขานุการกลุ่มสรุปใบงานที่ 2 เป็นผลงานของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายสรุปเจตคติเชิงจริยธรรมที่มีต่อตัวละคร เรื่อง วินัยสร้างคน คนสร้างชาติ และรวมรวบใบงานที่ 2 ส่งครูเพื่อประเมินผลงานและเก็บคะแนน

4. ขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1 ครูและนักเรียนทบทวนความรู้เรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 2 ครูนำรูปภาพ สุนัขเข้าแถวเพื่อทำการจับถ้ำย ดินหน้าห้องเรียน และให้นักเรียนทุกคนทำใบงานที่ 3 เรื่อง เหตุผลเชิงจริยธรรมการรักษาระเบียบวินัย

ขั้นที่ 3 เมื่อนักเรียนทำใบงานเรียบร้อยแล้วหัวหน้ากลุ่มนำอภิปรายความคิดเห็นจากใบงานที่ 3 ของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม แล้วหาข้อสรุปเหตุผลเชิงจริยธรรมการรักษาระเบียบวินัย

ขั้นที่ 4 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายสรุปเรื่องการคิดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการรักษาระเบียบวินัย

ขั้นที่ 5 นักเรียนแต่ละกลุ่มเปลี่ยนใบงานที่ 3 ระหว่างกลุ่ม พร้อมทั้งรับแบบประเมิน ใบงานที่ 3 จากนั้นแต่ละกลุ่มอภิปรายผลงานที่ได้ประเมิน แล้วนำใบงานที่ 3 และแบบประเมินส่งครูเพื่อเก็บคะแนน

ชั่วโมงที่ 3

5. ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1 นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบงานที่ 4 เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านระเบียบวินัย

ขั้นที่ 2 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ด้านระเบียบวินัย โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม คือ ศึกษาข้อมูล (ความรู้ด้านจริยธรรม) การแสดงเจตคติ การใช้เหตุผล สรุปเป็นองค์ความรู้ และเลือกปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานจากใบงานที่ 4 หน้าชั้นเรียน โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามและประเมินผลงาน

ขั้นที่ 4 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลงานนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ชั่วโมงที่ 4

6. ชั้นประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 1 นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับผลดีของการมีระเบียบวินัยและการขาดระเบียบวินัย

ขั้นที่ 2 นักเรียนแต่ละแต่ละคนปฏิบัติใบงานที่ 5 เรียงความเรียง ตรงต่อเวลารักษา วินัย

ขั้นที่ 3 เมื่อนักเรียนเรียนความเรียบร้อยแล้วตรวจสอบความเรียบร้อย

ขั้นที่ 4 ครูสุ่มเรียงความนักเรียน จำนวน 5 คน นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 5 นักเรียนส่งเรียงความกับครูเพื่อประเมิน

7. ชั้นประเมินผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุป โดยใช้คำถามกระตุ้นในการสรุป

ขั้นที่ 2 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง

จริยธรรมด้านความกตัญญูเป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 3 นักเรียนเปลี่ยนคำตอบกันตรวจ

ขั้นที่ 4 ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยข้อสอบ และอภิปรายสะท้อนผลการปฏิบัติ

ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมข้อที่นักเรียนสงสัย จนเกิดความเข้าใจทุกคน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ลำดับที่	รายการ	จำนวน
1.	คลิปวิดีโอ เรื่องหนอนแก้วขาดระเบียบวินัย	1 ชุด
2.	ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ระเบียบวินัย	39 ชุด
3.	ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง วินัยสร้างตน คนสร้างชาติ	39 ชุด
4.	รูปภาพ สุนัขเข้าแถวเพื่อทำการขยับย้าย	39. ชุด

การวัดและประเมินผล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
ด้านความรู้ บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของ จริยธรรมด้านการรักษา ระเบียบวินัยได้(ความรู้ เชิงจริยธรรม)	ประเมินใบงานที่ 1 เรื่อง อยากรู้ อะไรกับการเรียน เรื่องการรักษา ระเบียบวินัย	แบบประเมินใบ งาน ที่ 1 เรื่อง อยากรู้ อะไรกับการเรียน เรื่องการรักษา ระเบียบวินัย	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 8 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้น ไป
ด้านทักษะ/กระบวนการ 1.นำเสนอเจตคติเชิง จริยธรรมด้านการรักษา ระเบียบวินัย จากสถานการณ์ที่ กำหนดให้ได้ (เจตคติเชิง จริยธรรม)	ใบงานที่ 2 เรื่อง วิเคราะห์วิจารณ์ แสดงเจตคติต่อ ตัวละคร เรื่อง จากบท กลอน วินัยสร้าง คน คนสร้างชาติ	ประเมินใบงานที่ 2 เรื่อง วิเคราะห์ วิจารณ์แสดงเจตคติ ต่อตัวละคร เรื่อง จากบทกลอน วินัยสร้างคน คน สร้างชาติ	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 3 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้น ไป
2.วิเคราะห์เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความการ รักษาระเบียบวินัยจาก สถานการณ์ที่กำหนดได้ (เหตุผลเชิง จริยธรรม)	ใบงานที่ 3 เรื่อง การคิดเหตุผลเชิง จริยธรรมด้านการ รักษาระเบียบวินัย	ประเมินใบงานที่ 3 เรื่อง การคิดเหตุผล เชิงจริยธรรมด้าน ความการรักษา ระเบียบวินัย	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 2 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 3 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้น ไป
3.มีความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง จริยธรรมด้านการรักษา ระเบียบวินัย (พฤติการณ์ เชิงจริยธรรม)	1.ใบงานที่ 4 เรื่อง การคิดอย่าง มีวิจารณญาณเชิง จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย	แบบประเมินใบ งานที่ 4 เรื่อง เรื่อง การคิดอย่างมี วิจารณญาณเชิง จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 16 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้น ไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
	2. แบบทดสอบ หลังเรียน	ทดสอบ	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 16 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 20 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป
4. มีความสามารถ ประยุกต์ใช้การคิดอย่างมี วิจารณญาณเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย ใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ใบงานที่ 5 เรื่อง เรียงความ ตรงต่อเวลารักษา วินัย	แบบประเมินใบ งานที่ 5 เรื่อง เรียงความตรงต่อ เวลารักษา วินัย	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 16 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้น ไป
คุณลักษณะ คุณลักษณะ มีความตั้งใจเรียน ทำงานทันตาม กำหนดเวลา มีทักษะการปฏิบัติงาน กระบวนกรกลุ่ม มีความสามัคคี	สังเกตพฤติกรรม ระหว่างเรียน	แบบสังเกต พฤติกรรมระหว่าง เรียน	นักเรียนต้องปฏิบัติได้ 8 คะแนนขึ้นไป จาก คะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้น ไป

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกลุ่มแก่นักเรียนมากกว่า 30 คน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูแต่การจัดกลุ่มนักเรียนควรอยู่ระหว่าง 4-5 คน
2. การสืบค้นบุคคลตัวอย่างด้านความกตัญญูแต่ละด้านควรอยู่กับความสนใจของผู้เรียน

ลงชื่อ.....

(นายภูษิต ผาสุก)

...../...../.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บันทึกผลหลังแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การรักษาระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

ผลการสอน

ก่อนเรียน

.....

.....

.....

.....

ระหว่างเรียน

.....

.....

.....

.....

ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้

บอกความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ของจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

ได้(ความรู้เชิงจริยธรรม)

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ

1. นำเสนอเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
(เจตคติเชิงจริยธรรม)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูจากสถานการณ์ที่กำหนดได้
(เหตุผลเชิงจริยธรรม)

.....

.....

.....

.....

3. มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญู
(พฤติการณ์เชิงจริยธรรม)

.....

.....

.....

.....

.....

4. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระ

เพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4

ชั่วโมง

คำชี้แจง

นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ความมีระเบียบวินัย

ผลการเรียนรู้

บอกความหมาย ประเภท ลักษณะ และประโยชน์ของความมีระเบียบวินัยได้

สาระสำคัญ

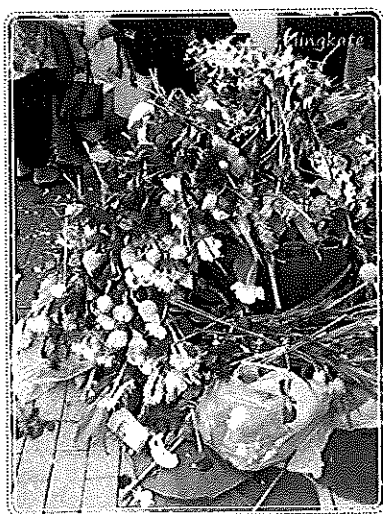
ความมีระเบียบวินัย เป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางการปฏิบัติ คนที่มีระเบียบวินัย เป็นคนที่สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติตนได้ตามแบบแผน กฎเกณฑ์และข้อบังคับของสังคมนั้นที่ต้องปฏิบัติต้องตระหนักถึงความถูกต้องต้องเหมาะสมดีงามเป็นกระบวนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดอย่างไตร่ตรอง เพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติภายใต้ของขอบข่ายตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

สาระการเรียนรู้

วินัย หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน อันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลจากความชั่ว

ทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและถกเถียงก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุข การงานที่ทำก็จะเสียหาย ดอกไม้จำนวนมากที่วางไว้ร่วมกัน หากวางอยู่ระเกะระกะกระจัดกระจาย ก็จะด้อยค่าลง ทั้งยังทำให้รกรุงรังอีกด้วย แต่เมื่อเรานำดอกไม้เหล่านี้มาร้อยรวมเข้าด้วยกันด้วยเส้นด้าย ดอกไม้เหล่านี้ ก็จะกลายเป็นพวงมาลัยอันงดงาม เหมาะที่จะนำไปประดับตกแต่งให้เจริญตาเจริญใจ ถ้าประชาชนแต่ละคน เป็นเสมือนดอกไม้แต่ละดอก เส้นด้ายที่ใช้ร้อยดอกไม้ให้รวมกันอยู่อย่างมีระเบียบงดงามนั้นก็เปรียบเสมือนวินัย วินัยจึงเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมคน ให้คนเราใช้ความรู้ความสามารถไปในทางที่ถูกที่ควร คือทำให้เป็นคน “ฉลาดใช้” นั่นเอง

ภาพการขาดระเบียบวินัยในการประชุมสภาไทย

ดอกไม้วางระเกะระกะกระจัดกระจาย

ดอกไม้นำมาจัดระเบียบให้สวยงาม

สุพัตรา เทียนอุดม (2536 : 44-46) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง จำแนกออกได้เป็น 4 พฤติกรรมหลัก และพฤติกรรมย่อย ดังนี้

1. การตั้งใจทำงาน ประกอบด้วย การทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีโดยไม่ผลัดวัน ประกันพรั่ง พยายามทำงานจนเสร็จโดยไม่เล่น ไม่คุย อดทนทำงานจนเสร็จโดยไม่เลิก ทำกลางคัน ทำงานตามหน้าที่ของตนที่ต้องรับผิดชอบ โดยไม่ต้องเตือน จดจำงานที่ตนต้องทำได้อย่าง แม่นยำ และติดตามสอบถามถึงงานที่ตนเองได้รับมอบหมายในวันที่ขาดเรียน เตรียมอุปกรณ์ในการทำงาน ให้พร้อม ตรวจสอบการบ้านหรืองานที่ทำเสร็จ แล้วหาข้อบกพร่อง และเขียนหนังสือหรือจดงาน หรือทำแบบฝึกหัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าแถวตามลำดับ ก่อนหลังในการ ทำกิจกรรมต่างๆ ไม่แย่งที่นั่งหรือสิ่งของของผู้อื่น โดยเมื่อต้องการยืมสิ่งของของผู้อื่นจะต้อง ขออนุญาตก่อน และไม่พูดสอดแทรกขึ้นกลางคันขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่

3. การตรงต่อเวลา ประกอบด้วย การทำกิจวัตรประจำวันส่วนตัวเป็นเวลา มาโรงเรียนและ กลับบ้านตรงเวลา เข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงและหน้าห้องเรียนตรงเวลา และส่งงานหรือการบ้านตรงเวลา

4. การปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ประกอบด้วย การแต่งตัวถูกระเบียบ ข้อบังคับของ โรงเรียน มาโรงเรียนทุกวัน ทำงานหรือทำกิจกรรมตรงกับวิชาที่ครูกำลังสอน ไม่นำของกินเข้ามา รับประทานในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม หรือห้องนอน ที่ชยะลงในที่เก็บขยะ ไม่ขีดเขียน บนฝาผนังอาคารเรียน ห้องเรียน โต๊ะนักเรียน จัดเก็บสิ่งของหรืออุปกรณ์ ให้เป็นที่หลังจากใช้งาน เสร็จ รักษาความสะอาดของสมุด หนังสือ โดยไม่ฉีกหรือขีดเขียนเล่น ไม่ว่าจะเล่นเกมใดๆ จะเล่น ตามกฎกติกา ไม่ลองหรือเสพสิ่งเสพติด เช่น ทินเนอร์ บุหรี่ ไม้จิ้มฟัน เงิน สิ่งของของผู้อื่น ไม่เล่นการพนัน เช่น ปฏิบัติตามกฎจราจร รับประทานอาหารที่มีคุณค่า รักษาร่างกายและเสื้อผ้า ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ และพูดจาสุภาพเรียบร้อย

วิวาห์วัน มูลสถาน (2523 : 33) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีระเบียบวินัยในตนเองไว้ว่า ควรมีลักษณะ ดังนี้ คือ มีความรับผิดชอบ เชื้อมั่นในตนเอง มีความรู้จักผิดชอบ ไม่กังวโลใจ มีความ ตั้งใจจริง มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ เคารพใน สิทธิของผู้อื่น ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความอดทน มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีลักษณะ มุ่งอนาคต

จากลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองข้างต้น ซึ่งมีความแตกต่างกัน ไปตามแต่ทัศนคติ ของผู้รู้แต่ละท่าน หากแต่พอที่จะสรุปความสอดคล้อง โดยส่วนใหญ่ของผู้ที่กล่าวถึงแต่

ละคนได้ว่า ผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้ นั่นคือ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความ รับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความอดทน ตรงต่อเวลา เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความเคารพต่อ ระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักบทบาทหน้าที่และทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความ เชื่อมมั่นในตนเองและต้องเป็นผู้ที่ยอมรับในการกระทำของตนเองด้วย

ประเภทของวินัย

1. การมีระเบียบวินัยในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและเป้าหมายในการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อ พัฒนาตนเอง โดยการ จัดตารางเวลาไว้สำหรับศึกษาเล่าเรียนและการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตาม ตารางดังกล่าวได้ มีความตั้งใจเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอในทุกๆ วิชา มีการเตรียมตัวอ่านบทเรียนมาก่อนที่จะถึงเวลาเรียนและทบทวนบทเรียนทุกครั้งภายหลังจาก การเรียนเข้าเรียนตรงเวลา ไม่ลอก คำตอบจากเพื่อน อีกทั้งต้องไม่เปิด โอกาสหรือยินยอมให้เพื่อนลอกคำตอบในเวลาสอบ มีการเตรียม อุปกรณ์การเรียนอย่างครบถ้วนและพร้อมสำหรับการ ไรชอยู่ตลอดเวลา

2. การมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง โดยการ ประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบของ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย มีการจัดตกแต่งที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่ ไม่รับประทานอาหารในห้องนอน จัดแบ่งเนื้อที่ภายใน บ้านให้เป็นสัดส่วนเหมาะสมต่อการทำกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งต้องไม่คุย หัวเราะ จัดงานสังสรรค์ ตลอดทั้ง การเปิดโทรทัศน์เสียงดังรบกวนผู้อื่น

3. การมีระเบียบวินัยในสังคม หมายถึง การที่นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติ อย่างมี ระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดำรง เคารพปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อ บังคับของสังคม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ ละเว้นการใช้สิทธิโดยรับบริการและ ให้บริการที่เป็นไป ตามลำดับก่อนหลัง อีกทั้งมีมารยาทในการใช้ถนน การขับขี่ยานพาหนะ โดยการปฏิบัติตาม

ประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย

1. ช่วยให้เราสามารถทำงานใหญ่ได้ และทำได้สำเร็จเอาชนะอุปสรรคด้วยเวลาสั้นที่สุดการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ได้ผล
2. ทำลายเงื่อนไข ของแต่ละบุคคล สลัดความเกียจคร้าน อ้อยอิ่ง ทำลายความไม่เป็น ระเบียบ เสียเวลา ตัดความฟุ้งเฟ้อ

3. ช่วยให้เราสร้างเป้าหมายในชีวิต ตามกำลังที่มี
4. ช่วยให้เราพึ่งพาตนเอง
5. อยู่อย่างมีสติ
6. ทำให้ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

สรุป

ความมีระเบียบวินัย เป็นการปฏิบัติตามแบบแผน กฎเกณฑ์ของตนเองและสังคม คนที่มีระเบียบวินัยสามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติตน ได้ตามแบบแผนกฎเกณฑ์และ ข้อบังคับของสังคมถูกต้องเหมาะสมดีงาม ลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัย คือ การตั้งใจทำงาน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ประเภทของวินัย ประกอบด้วย วินัยต่อตนเอง และวินัยต่อสังคม

ใบงาน เรื่อง ระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต รหัสวิชา ส23201 สาระเพิ่มเติม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เวลา 1 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้

บอกความหมาย ประเภท ลักษณะ และประโยชน์ของมีความระเบียบวินัยได้

คำชี้แจง

นักเรียนร่วมกันระดมสมองข้อสงสัยสถานการณ์ดังนี้ ถ้านักเรียนเรียนรู้เรื่องระเบียบวินัย นักเรียนอยากเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง

กิจกรรม

ข้อสงสัย	คำตอบ

ข้อสงสัย	คำตอบ
 <p data-bbox="361 1218 1093 1339">มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY</p>	

แบบประเมินความรู้เชิงจริยธรรม ใบงานที่ 1 เรื่อง ระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต รหัสวิชา ส23201 สาระเพิ่มเติม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เวลา 4 ชั่วโมง
 คำชี้แจง

1. ประเมินด้านความรู้เชิงจริยธรรมจากการทำใบงานที่ 1 เรื่องอยากรู้อะไรกับการเรียนเรื่องความรับผิดชอบ

2. เกณฑ์การประเมิน คะแนนเต็ม 9 คะแนน

เกณฑ์ การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 (ดีมาก)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
การตั้งคำถาม	การตั้งคำถามกระชับ เร้าความสนใจ ใช้ ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจ ง่าย ทุกคำถาม	การตั้งคำถามกระชับ เร้าความสนใจ ใช้ภาษา ที่ชัดเจน ร้อยละ 80 ของ คำถาม	การตั้งคำถามเข้าใจ ไม่เร้าให้ตอบคำถาม ใช้ภาษาที่ไม่ชัดเจน
การตอบคำถาม	ตอบคำถามได้ถูกต้อง ครอบคลุมทุกประเด็น	ตอบคำถามได้ แต่ยังไม่ครอบคลุม บกพร่องบางส่วน	ตอบคำถามได้ ค่อนข้างน้อย หรือไม่ได้เลย
ความรู้เชิง จริยธรรมด้าน ระเบียบวินัย	บอกความหมาย แนวคิด ทฤษฎี สามารถสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง อย่างถูกต้อง สามารถ นำเสนอให้ผู้อื่นรับรู้ได้ อย่างชัดเจน	บอกความหมาย แนวคิด ทฤษฎี การสร้างองค์ ความรู้ ได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่สามารถนำเสนอให้ ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างชัดเจน	บอกความหมาย แนวคิด ทฤษฎี แต่ ไม่สามารถสร้าง องค์ความรู้ตนเอง ได้ได้

ระดับคุณภาพ คะแนน 9-8 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนน 6-7 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 5-6 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 0-4 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

การผ่านเกณฑ์ คะแนนเต็ม 9 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้ 8 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 80

ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง วินัยสร้างตน คนสร้างชาติ

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เรื่องวินัยสร้างตน คนสร้างชาติ

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

คำชี้แจง

นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ความมีระเบียบวินัย

ผลการเรียนรู้

นำเสนอเจตคติเชิงจริยธรรมด้านการรักษาระเบียบวินัยจากสถานการณ์ที่กำหนดให้
ได้

จริยธรรม) สาระสำคัญ

เรื่องวินัยสร้างตน คนสร้างชาติ

เราคนไทยจะड़ेในระเบียบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ล้อหลด
มีวินัยวัฒนธรรมค้ำชูมชน โดยทุกคนร่วมมือกันสรรสร้างไทย
มีวินัยในตนฝึกฝนเถิด ช่างประเสริฐพัฒนาพาแก้ไข
ต้องเคารพตามกฎที่ตั้งไว้ ต้องร่วมใจสร้างวินัยตนให้เป็น
นิยมความเป็นไทยในสิ่งนี้ ประหยัดดีมีสุขหมดทุกข์เช้ญ
รู้รักษาธรรมเนียมไทยไว้ให้เป็น อีกทั้งเห็นคุณค่าภาษาไทย
รู้หน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ระเบียบวินัยเป็นกรอบป้องกันได้
รู้สะอาดตรงเวลาเถิดผองไทย จะนำพาเราให้ไทยยืนยง
หากเกรเด็อรันพลันอวดเก่ง ไม่อ่าเกรงผู้ใหญ่ใฝ่ประสงค์
ไม่เคารพกฎแห่งหมู่คณะง ไม่ซ้าคงคืบคั้นสั้นชีวา
เหมือนช่างป่าโขลงหนึ่งซึ่งอาศัย ในป่าใหญ่มีช่างพลายเป็นหัวหน้า
มีระเบียบเรียบร้อยค้อยพุดจา ทั้งนำหาอาหารประสานกัน

อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ทำหน้าที่ทุกทุกเชือกด้วยสุขสันต์
 แต่ลูกข้างเชือกหนึ่งแสนคือร้อน หลบงานพลันเที่ยวเล่นเที่ยวเกร
 เมื่อบรมสั่งสอนหาเชื่อฟังไม่ ช้ำยังเถลไถลให้หันเห
 ประพฤติคนจนนิสัยใจรวนเร เที่ยวหาเพื่อนระอาทั่วหน้ากัน
 มีวันหนึ่งพลัดจากฝูงถิ่นไกล ตกลงไปในบ่อร้องเสียงลั่น
 รีบตะเกียกตะกายรวดเร็วพลัน พลากรำพันคิดถึงแม่ชะเง้มอง
 ขึ้นจากบ่อไม่ได้คงตายแน่ โอ้อ้วแม่ลูกข้างเฝ้าคิดเศร้าหมอง
 ครวญถึงแม่จันคงแย่น้ำตานอง จันไม่ตรงก่อนทำเฝ้าคร่ำครวญ
 ฝ่ายโหลงข้างต่างหลบพายุฝน โกลาหลหลบได้คืนไปทรุด่วน
 แม่เฝ้ามองร้องเรียกลูกสุดคร่ำครวญ แม่ข้างครวญลูกอยู่ไหนไม่กลับมา
 จึงวิ่งฝ่าพายุฝนร้อนรนจิต วิ่งไม่คิดชีวิตด้วยห่วงหา
 บรรดาข้างต่างมองเศร้าอุรา แล้ววิ่งฝ่าสายฝนไปช่วยกัน
 เมื่อมาเห็นสภาพของลูกข้าง ใจแม่ข้างปวดร้าวอย่างมหันต์
 จำโหลงข้างเมื่อเห็นเป็นคั้งนั้น ขึ้นเถาว์ลัยพลันต้องคล้องลูกข้าง
 แล้วใช้วงดิ่งลูกข้างขึ้นมาได้ มีดีใจโผหาลูกลูบหัวหาง
 ลูกข้างน้อยยอมรับผิดทุกทุกทาง ยกโทษบ้างสักครั้งทั้งเสียใจ
 กราบขอโทษท่านทั้งหลายได้เคื้อคร้อน กราบวิงวอนสำนึกผิดกลับตัวใหม่
 จะรักษาทั้งระเบียบทั้งวินัย สัญญาไว้ไม่คือร้อนแต่นั้นมา
 ทั้งหัวหน้าจำ โหลงและเหล่าข้าง เป็นตัวอย่างที่ดีนี้แหละหนา
 ผู้คนทั่วทั้งหลายย่อมศรัทธา ถึงแม้ว่าเป็นสัตว์ก็ชื่นชม
 ขอเราเหล่านักเรียนจงตระหนัก ขอจงรักพวกพ้องจะสุขสม
 ขอทุกคนที่อยู่ในสังคม จงนิยมของไทยใช้ของไทย
 มีระเบียบวินัยดีย่อมมีสุข เพราะเป็นยุคก้าวหน้าส่งเสริมให้
 เป็นคนดีมีระเบียบมีวินัย ย่อมสุขใจชีวิตเลิศประเสริฐคน

แบบประเมินใบงานที่ 2 เรื่อง วิจารณ์แสดงเจตคติต่อตัวละครเรื่อง สร้างเจตคติความมีระเบียบ

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความกตัญญู

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต รหัสวิชา ส23201 สาระเพิ่มเติม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เวลา 4 ชั่วโมง
 ผลการเรียนรู้

นำเสนอเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
 (เจตคติเชิงจริยธรรม)

คำชี้แจง

1. ประเมินด้านความรู้เชิงจริยธรรมจากการทำใบงานที่ 2 เรื่องวิเคราะห์วิจารณ์
 แสดงเจตคติต่อตัวละครจากบทกลอน เรื่อง เรื่องวินัยสร้างตน คนสร้างชาติ

2. เกณฑ์การประเมิน คะแนนเต็ม 4 คะแนน

เกณฑ์ การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2(ปานกลาง)	1 (ปรับปรุง)
เจตคติเชิง จริยธรรม	แสดงความรู้สึกได้ อย่างมี สมเหตุสมผล โดย อาศัยความรู้ เชิงจริยธรรม ข้อมูลกฎเกณฑ์ทาง สังคมและเป็นที่ยอมรับ ของคนส่วนร่วม	แสดงความรู้สึก ได้อย่างมี สมเหตุสมผล โดย อาศัยความรู้ เชิงจริยธรรม ข้อมูลกฎเกณฑ์ ทางสังคมไม่เป็น ที่ยอมรับของคน ร่วนร่วม	แสดง ความรู้สึกได้ อย่างมี สมเหตุสมผล โดยอาศัย ความรู้ เชิงจริยธรรม ไม่มีข้อมูล อ้างอิง	แสดงความรู้สึก ได้อย่างไม่ สมเหตุสมผล ไม่ มีข้อมูลอ้างอิง

ระดับคะแนน

ระดับคุณภาพ

4	ดีมาก
3	ดี
2	ปานกลาง
1	ปรับปรุง

การผ่านเกณฑ์ ระดับคะแนน 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ระดับคุณภาพ ดี

ใบงานที่ 3 เรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการรักษาระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การรักษาระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้

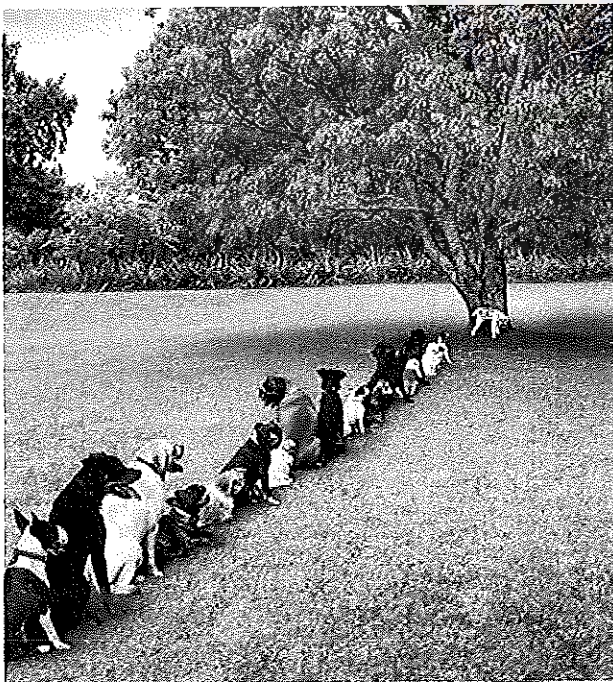
นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการรักษาระเบียบวินัยได้

กิจกรรม

นักเรียนวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมจากภาพและข้อความต่อไปนี้

มีข้อความหลากหลายที่สามารถเป็นคติเตือนใจให้คนเราได้ปฏิบัติ..

แต่จะมีสักกี่คนที่จะน้อมนำสิ่งที่เป็นสิ่งที่ดีมาสู่การสร้างคุณค่าในตนเองได้บ้าง..

"ระเบียบบวินัย"..อยู่ที่ไหนก็..."

เจริญ" ..!!

การไม่รักษาระเบียบวินัยย่อมทำให้
ทุกหนแห่งในสังคมวุ่นวาย..

การรักษา "ระเบียบ" "วินัย" และ

"ค่านิยม" ในสังคมให้ตั้งงาม

เหมาะสมนั้น..

ย่อมจะทำให้ทุกคนชื่นในสังคมอยู่

ร่วมกันได้ด้วยความสะดวกสุข..

การพัฒนาที่จะไปในทิศทางที่ถูกต้อง

เหมาะสม และสวยงาม..

มนุษยชาติคือสัตว์ผู้ประเสริฐ ผู้มีใจ

สูง..

หากเราทำตัว ทำหน้าที่ มีใจตั้งอยู่บนที่สูงแล้วไซ้..

ก็ไม่จำเป็นต้องอาย.."เดรัจฉาน" แต่อย่างใด..

...คุณธรรมจริยธรรม คือ การสร้างความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ทั้งหลาย
จากภาพนักเรียนวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตัวปั้งชี้	เหตุผลเชิงจริยธรรม
จากภาพและข้อความระเบียบวินัยมีความสำคัญอย่างไร	
จากภาพและข้อความการรักษาระเบียบวินัยมีผลต่อใครบ้างเพราะอะไร	
จากภาพอุคมกตหรืออุคมการณ์ในจิตใจหรือทำความดีเพื่อความดีอย่างไร	

ใบงานที่ 3 เรื่อง เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการรักษาระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การรักษาระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้

นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูได้

1. ประเมินการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมใบงานที่ 3 เรื่อง เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการรักษาระเบียบวินัย
2. เกณฑ์การประเมิน คะแนนเต็ม 4 คะแนน

เกณฑ์ การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2(ปานกลาง)	1 (ปรับปรุง)
เหตุผลเชิง จริยธรรม ด้านการ รักษา ระเบียบวินัย	การการคิดกระทำ หรือไม่กระทำสิ่ง ใดเพื่อความถูกต้อง ดีงามอันเป็นอุดม คติหรือ อุดมการณ์ในจิตใจ หรือทำความดีเพื่อ ความดี	การคิดกระทำ หรือไม่กระทำสิ่ง ใดเพื่อประโยชน์ ของสังคม ส่วนรวม	การการคิด กระทำหรือไม่ กระทำสิ่งใด เพื่อ ผลประโยชน์ ของผู้ใกล้ชิด หรือผู้อื่นในวง แคบ	การการคิด กระทำหรือไม่ กระทำสิ่งใดเพื่อ ประโยชน์บาง ประการของ ตนเอง

ระดับคะแนน

ระดับคุณภาพ

4	ดีมาก
3	ดี
2	ปานกลาง
1	ปรับปรุง

การผ่านเกณฑ์ ระดับคะแนน 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ระดับคุณภาพ ดี

ใบงาน 4 เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 1 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้

มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย
(พฤติกรรมเชิงจริยธรรม)

คำชี้แจง

นักเรียนร่วมกันระดมสมองสถานการณ์ต่อไปนี้ โดยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง
จริยธรรม

สถานการณ์

พนิดา แต่งกายผิดระเบียบใส่เครื่องประดับมากมายมาเรียนหนังสือประจำ

กำหนดปัญหา

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของพนิดาคือ

.....

.....

สมมุติฐาน

ผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของพนิดาคือ

.....

.....

การรวบรวมข้อมูล

พินิตา ไม่มีจริยธรรมด้านใด

.....
.....
.....

นักเรียนชอบพฤติกรรมของพินิตา หรือไม่เพราะอะไร

.....
.....
.....

พฤติกรรมของพินิตามีผลต่อตนเอง โรงเรียนและสังคมอย่างไร

.....
.....
.....

การวิเคราะห์ข้อมูล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผลที่เกิดขึ้นของพฤติกรรมของพินิตามีผลต่อตนเอง คือ

.....
.....
.....

โรงเรียนมีผลกระทบจากพฤติกรรมของพินิตาอย่างไร

.....
.....
.....

ถ้าในสังคมมีบุคคลเหมือนพินิตาจำนวนมากมีผลต่อสังคมอย่างไร

.....
.....
.....

แบบประเมินใบงานที่ 4 เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การมีระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้

มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญู

(พฤติกรรมเชิงจริยธรรม)

เกณฑ์การประเมิน

- ประเมินการการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมใบงานที่ 4 เรื่อง สืบค้นบุคคลแบบอย่างความกตัญญู
- เกณฑ์การประเมิน คะแนนเต็ม 16 คะแนน

เกณฑ์การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2(ปานกลาง)	1 (ปรับปรุง)
1. กำหนดปัญหา/เป้าหมาย	กำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคต ชัดเจน เฉพาะเจาะจง สามารถวัดและตรวจสอบได้ ทำความเข้าใจได้ทันที ได้อย่างชัดเจน	กำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคต ชัดเจน เฉพาะเจาะจง สามารถวัดและตรวจสอบได้	กำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคต ชัดเจน แต่ไม่เจาะจง	กำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคต ไม่ชัดเจน

เกณฑ์ การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2(ปานกลาง)	1 (ปรับปรุง)
2.ตั้ง สมมุติฐาน	ระบุความสัมพันธ์ และความเป็นไป ได้ของเป้าหมายได้ อย่างครบถ้วน	ระบุความสัมพันธ์ และความเป็นไป ได้ของเป้าหมาย ได้อย่างเป็นส่วน ใหญ่	ระบุ ความสัมพันธ์ และความ เป็นไปได้ของ เป้าหมายได้ บางส่วน	ระบุ ความสัมพันธ์ และความเป็นไป ได้ของเป้าหมาย ไม่ได้
3.การ รวบรวม ข้อมูล	รวบรวมข้อมูลตาม ตามหลักความรู้เชิง จริยธรรม โดยมี ข้อมูลที่เพียงพอ น่าเชื่อถือ และ เป็นไปได้ทุก ประเด็น	รวบรวมข้อมูล ตามหลัก ความรู้เชิง จริยธรรม โดยมี ข้อมูลที่เพียงพอ น่าเชื่อถือ และ เป็นส่วนใหญ่	รวบรวมข้อมูล ตามหลัก ความรู้เชิง จริยธรรม โดย มีข้อมูลที่ เพียงพอ น่าเชื่อถือ และ เป็นไปได้ บางส่วน	รวบรวมข้อมูล ตามหลัก ความรู้เชิง จริยธรรม มี ข้อมูลไม่ น่าเชื่อถือ
4.การ วิเคราะห์ ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลตาม ได้อย่างสมเหตุ และสมผลทุก ประเด็น	วิเคราะห์ข้อมูล ตามได้อย่างสม เหตุส่วนใหญ่	วิเคราะห์ข้อมูล ตามได้อย่างสม เหตุผลบาง ส่วน	วิเคราะห์ข้อมูล ตามได้อย่างไม่ สมเหตุผล

เกณฑ์ การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2(ปานกลาง)	1 (ปรับปรุง)
5.การ ตัดสินใจ เลือกปฏิบัติ	การตัดสินใจการ การคิดกระทำ หรือไม่กระทำสิ่ง ใดเพื่อความถูกต้อง ดีงามอันเป็นอุดม คติหรือ อุดมการณ์ในจิตใจ หรือทำความดีเพื่อ ความดี โดยอาศัย ความรู้เชิง จริยธรรม เจตคติ เชิงจริยธรรม และ เหตุผลเชิง จริยธรรม	การคิดกระทำ หรือไม่กระทำสิ่ง ใดเพื่อประโยชน์ ของสังคม ส่วนรวมโดย อาศัยความรู้เชิง จริยธรรม เจตคติ เชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิง จริยธรรม	การการคิด กระทำหรือไม่ กระทำสิ่งใด เพื่อ ผลประโยชน์ ของผู้ใกล้ชิด หรือผู้อื่นในวง แคบโดยอาศัย ความรู้เชิง จริยธรรม เจตคติเชิง จริยธรรม และ เหตุผลเชิง จริยธรรม	การการคิด กระทำหรือไม่ กระทำสิ่งใดเพื่อ ประโยชน์บาง ประการของ ตนเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ระดับคะแนน

ระดับคุณภาพ

16-20

ดีมาก

15-12

ดี

10-8

ปานกลาง

ต่ำกว่า 8

ปรับปรุง

การผ่านเกณฑ์ ระดับคะแนน 16 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ระดับคุณภาพ ดี

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การมีระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมนักเรียน

รายการพฤติกรรมที่ต้องการวัด	พฤติกรรมของนักเรียนที่พึงสังเกต
1. มีความตั้งใจเรียน	1.1 นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความตั้งใจและกระตือรือร้น 1.2 นักเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเรียน
2. ทำงานทันตามกำหนดเวลา	2.1 นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมที่จัดให้ หรือแบบฝึกหัดฯ ได้ทันตามกำหนดเวลา
3. มีทักษะการปฏิบัติงานกระบวนการกลุ่ม	3.1 มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน 3.2 ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น 3.3 ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. มีความสามัคคี	4.1 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกิจกรรมกลุ่ม
5. มีความรับผิดชอบ	5.1 นักเรียนรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 5.2 ดูแลรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการ

- หมายเหตุ
1. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงสังเกตเห็นหรือได้ปฏิบัติ อย่างน้อย 1 รายการ ให้ถือว่า “มีการปฏิบัติ” ตามรายการพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต
  2. คะแนนเต็มข้อละ 2 คะแนน รวมเป็น 10 คะแนน

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านระเบียบวินัย

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การมีระเบียบวินัย

วิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รหัสวิชา ส23201

สาระเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา 4 ชั่วโมง

*****

1. พนิกา แต่งกายผิดระเบียบใส่เครื่องประดับมากมายมาเรียนหนังสือ จึงถูกครูว่ากล่าว ตักเตือนและทำโทษอยู่บ่อยครั้งแต่พนิกาก็ไม่มีการปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น จึงถูกสั่งให้พักการเรียน ถ้าเป็นนักเรียนเมื่อถูกว่ากล่าวตักเตือนจะไม่ปฏิบัติตนเช่นนั้นอีก เพราะเหตุใด
- ก. เพราะอาจทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียงได้
- ข. เพราะการถูกพักการเรียนทำให้เรียนตามเพื่อนไม่ทัน
- ค. เพราะการแต่งกายที่ถูกต้องแสดงถึงการมีจิตสำนึกของผู้ได้รับการศึกษา
- ง. เพราะเมื่อถูกพักการเรียนอาจทำให้เพื่อนๆ ที่ทำงานกลุ่มเดียวกันเดือดร้อนได้
2. คู่ขวัญมาเรียนสายเป็นประจำจึงถูกอาจารย์เรียกไปตักเตือน หากนักเรียนเป็นผู้ขวัญจะไม่ ประพฤติตนเช่นนั้นเพราะเหตุใด
- ก. เพราะอาจถูกหักคะแนนจิตพิสัยทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์
- ข. เพราะถ้าทำงานกลุ่มอาจทำให้เพื่อนในกลุ่มเดือดร้อนได้
- ค. เพราะเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรปฏิบัติในฐานะนักเรียน
- ง. เพราะอาจทำให้นักเรียนคนอื่นๆที่กำลังเรียนเสียสมาธิได้
3. พิธีไหว้ครูปีนี้เรื่องศักดิ์ได้เป็นตัวแทนถือพานไหว้ครู แต่เรื่องศักดิ์เกิดปวดศีรษะมาก อาจารย์จึงเสนอว่าให้นักเรียนถือแทนนักเรียนควรจะทำอย่างไร เพราะเหตุใด
- ก. ไม่ยอมเป็นตัวแทน เพราะอาจารย์เพิ่งมาบอก
- ข. ยอมถือพาน เพราะห้องของเราจะได้มีตัวแทนไม่ขาดหน้าห้องอื่น
- ค. เสนอชื่อเพื่อนๆ ข้างๆ เพราะทราบว่าเพื่อนอยากถือพานแต่จู้จี้ไม่กล้าบอก
- ง. ยินดีถือพานแทนเรื่องศักดิ์ เพราะการร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดีน่าภูมิใจ

4. โรงเรียนมีกฎระเบียบห้ามนักเรียน
ออกไปทานอาหาร นอกโรงเรียน แต่กำ
พลมักแอบหนี ออกไปทานที่ร้านข้าง
โรงเรียนเป็นประจำ แต่ไม่เคยถูกจับได้สัก
ครั้ง ถ้านักเรียนเป็นกำพลนักเรียนจะทำ
เช่นเดียวกับกำพลหรือไม่ เพราะเหตุใด

ก. ทำ เพราะถึงอย่างไรอาจารย์ก็

ไม่ทราบเป็นการทำทนายดี

ข. ทำ เพราะจะได้ไม่ต้องไปแย่งที่
นั่งกับนักเรียนคนอื่น ๆ

ค. ไม่ทำ เพราะไม่อยากทำให้
โรงเรียนเสียชื่อเสียงหากผู้อื่น
พบเห็น

ง. ไม่ทำ เพราะนักเรียนควร
มีวินัยปฏิบัติตาม
กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

5. สมหญิงเป็นนักเรียนแผนกวิชาการ
ทำอาหาร ซึ่งในการทำเค้กชั้นตอนที่สำคัญ
คือ จะต้องตีแป้งให้ฟู แต่สมหญิงเป็นคนใจ
ร้อนอยากทำให้เสร็จไวๆ ตีแป้งยังไม่ทันฟู
ได้ที่ก็หยุด และรีบทำขั้นตอนถัดไป
สมหญิงจึงทำขนมเค้กเสร็จก่อนเพื่อนคน
อื่น ๆ แต่ก็ต้องถูกอาจารย์ ตำหนิเพราะ
ขนมเค้กของสมหญิงแข็งกว่าของเพื่อน
คนอื่นๆ ถ้านักเรียนเป็นสมหญิง นักเรียน
จะทำเช่นเดียวกับสมหญิงหรือไม่
เพราะเหตุใด

ก. ทำ เพราะไม่ใช่การสอบไม่

จำเป็นต้องทำให้ดีมาก

ข. ทำ เพราะอยากทำให้เสร็จไวๆ

กลัวเพื่อนที่นัดไว้จะรอนาน

ค. ไม่ทำ เพราะทำให้สิ้นเปลือง

วัตถุดิบและงบประมาณของ

โรงเรียนโดยไม่คุ้มค่า กับผลที่ได้

ง. ไม่ทำ เพราะเราเป็นนักเรียนจึง
ควรตั้งใจเรียนและปฏิบัติงานให้
ถูกต้องตามขั้นตอนที่เหมาะสม

6. คนัยชอบสวมรองเท้าแตะกับเครื่องแบบ
นักเรียน จึงต้องคอยหลบอาจารย์เพราะ
กลัวว่าจะถูกลงโทษ ถ้านักเรียนเป็นคนัย
จะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ก. ไม่ทำ เพราะ ผิดกฎระเบียบของ
โรงเรียน

ข. ทำ เพราะ รู้สึกทำทนายดีที่ต้อง
คอยหลบอาจารย์

ค. ไม่ทำ เพราะ ถ้าอาจารย์พบจะ
ทำให้ เพื่อนๆ ถูกอาจารย์ทำ
โทษไปด้วย

ง. ไม่ทำ เพราะเป็นการแสดง
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมใน
ฐานะที่เป็นนักศึกษา

7. มีกฎระเบียบห้ามนักเรียนพกพาอาวุธมา
โรงเรียน แต่อำพลกลับนำติดตัวมาทุกวัน
และยังแจกจ่ายเป็นปากกาที่ประดิษฐ์ขึ้น
ให้กับเพื่อนๆ ในกลุ่มด้วยโดยให้เหตุผล
เพื่อป้องกันตัวเองหากเกิดเรื่องทะเลาะ
วิวาทกับโรงเรียนอื่น ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน

ของอำพลนักเรียนจะรับอาวุธที่อำพลมอบให้หรือไม่ เพราะเหตุ

- ก. รับไว้ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนถูกทำร้าย
- ข. รับไว้ เพื่อป้องกันตนเองหากมีเรื่องทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น
- ค. ไม่รับไว้ เพราะผิดกฎหมายหากถูกจับได้อาจทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง
- ง. ไม่รับไว้ เพราะเป็นความประพฤติน่าไม่เหมาะสมในฐานะของนักเรียน

8. นักเรียนและเพื่อน กำลังจะเดินมาที่นั่งโต๊ะม้าหินหน้าโรงอาหารซึ่งเป็นที่นั่งประจำของ นักเรียนกับกลุ่มเพื่อน แต่พบว่าวันนี้มีกลุ่มคนมานั่งอยู่ก่อนแล้ว เพื่อนของนักเรียนจึงได้ กลุ่มคนที่นั่งอยู่ก่อนออกไปนักเรียนจะทำเช่นเดียวกับเพื่อนหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ทำ เพราะกลัวเพื่อนๆ จะตำหนิและไล่ออกจากกลุ่ม
- ข. ไม่ทำ เพราะเราควรมีน้ำใจและรู้จัก เสียสละเพื่อคนอื่น
- ค. ไม่ทำ เพราะเป็นสมบัติส่วนร่วมของโรงเรียนใครๆ นั่งก็ได้
- ง. ทำ เพราะเป็นเพื่อนกันถ้ามีปัญหาก็จะช่วยกันรับผิดชอบ

9. ถัดจากบ้านของนิคไม่ไกลนัก มีกองขยะอยู่ใน บริเวณนั้นทำให้ดูสกปรก เยื้อง ๆ กับบริเวณนั้น มีป้ายของทางราชการประกาศไว้ว่า “ห้ามทิ้งขยะมูลฝอย ผู้ใดฝ่าฝืนปรับ 500 บาท” นิคกำลัง หาที่ทิ้งขยะ ถ้านักเรียนเป็นนิคนักเรียนจะตัดสินใจปฏิบัติอย่างไร

- ก. ทิ้ง เพราะ สะดวก
- ข. ไม่ทิ้ง เพราะ ก่อให้เกิดความสกปรก
- ค. ทิ้ง เพราะ ก่อให้เกิดสกปรกทีเดียว
- ง. ไม่ทิ้ง เพราะ ก่อให้เกิดความสกปรก และฝิดะระเบียบของสังคม

10. ในเวลาค่ำอัมพรเดินผ่านสวนสาธารณะซึ่งมี ดอกไม้บานเต็มไปหมด เธอนึกได้ว่า วันนี้เป็น วันพระ เธอจะรีบไปซื้อดอกไม้ที่ตลาดก็ไม่ทัน เสียแล้ว เธอคิดว่าถ้าเก็บดอกไม้ในสวนสาธารณะสัก 2-3 ดอก เพื่อจะนำไปบูชา ถ้าเป็นนักเรียนนักเรียนจะตัดสินใจทำอย่างไร

- ก. เก็บดอกไม้สัก 2-3 ดอก คงไม่มีใครเห็น
- ข. ไม่เก็บ เพราะเป็นของส่วนรวม
- ค. เก็บ เพราะเก็บไปทำบุญ
- ง. ไม่เก็บเพราะ เป็นของสาธารณะ

เคล็ดลับทดสอบก่อนและหลังเรียน เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมด้านระเบียบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	3	1	4	2
2	1	3	4	2
3	1	3	2	4
4	1	2	4	3
5	3	4	2	1
6	2	1	3	4
7	1	2	4	3
8	1	3	4	2
9	1	2	3	4
10	1	3	2	4